

Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Moja planeta broj 9 • Jun 2011. • ISSN 2217-3307

**AVANTURA
EXPEDITION
KANCHANJANGA
SERBIA 2011**

**PLANINARENJE
PROKLETIJE
FRUŠKA GORA
DINARA
HOMOLJE
RAB**

**FOTOGRAFIJA
TIPS & TRICKS
ZA SAVRŠENE
OUTDOOR SLIKE**

**FOTOGRAFI PRIRODE
ALEKSANDAR
TIJANIĆ
STEFAN
PETROVSKI**

**6 DANA
NA BICI
7 NAJVIŠIH
VRHOVA
SERBIAN 7 SUMMITS ON BIKE**

**POZIVAMO TURISTE I TREKERE DA SE PRIJAVE,
A FERIJALCE I PLANINARSKA DRUŠTVA DA UPOZNAJU
NJIHOVE ČLANOVE SA OVIM PROGRAMIMA.**

VELIKA TURSKA TURA

Istanbul, Ankara, Kajzeri - Ski centar Erdžijas dag od 2.215 m do 3.916 m, Kapadokija, Pamukkale, Kušadası, Efes, Izmir, Troja, Čanakale, Galipolje

Program putovanja traje 10 dana od 2. do 11. septembra 2011.

CENA: **380 €** (autobus/min. 40 osoba)

ŠESTODNEVNI ARANŽMAN SA USPONOM NA OLIMP (Mitikas 2.917 m)

od 19. do 24. septembra 2011. godine

I - CENA: **110 €** (autobus/min. 40 osoba) II - CENA: **135 €**
(minibus/ min. 17 osoba) III - CENA: **170 €** (kombi/min. 7 osoba)

USPON NA OLIMP (Mitikas 2.917 m) I LETOVANJE NA OLIMPSKOJ RIVIЈERI (13 i 11 DANA)

Garantovani polasci: 16, 18. i 19. septembar 2011. godine

CENA: OD **145 €** (1/4 studio) DO **195 €** (1/2 studio)

LETO 2011.

Grčka, Bugarska, Crna gora, Italija, Španija

**DETALJNIJE INFORMACIJE NA
www.vama.rs**

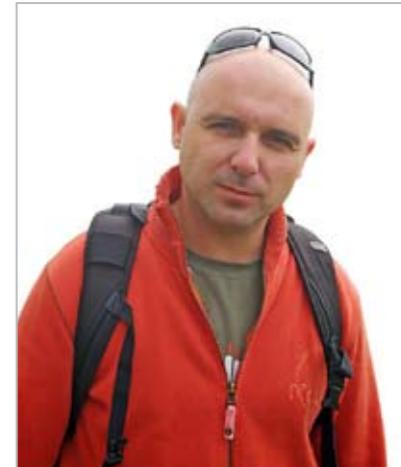
Informacije, prijave i kontakt: Posetite nas na prijavnom mestu
FTP VAMA TOURS NOVI SAD, Bul. Mihajla Pupina broj 19, u Novom Sadu,
Telefon: 021/525-339 ili 528-051; Mob: 064/236-95-24 (Bora),
064/614-96-50 (Jelena) ili se prijavite putem e-mail adrese:
office@vama.rs

Tražili ste - čitajte!

U ovom broju magazina „Moja planeta“ donosimo vam niz interesantnih tema o **biciklizmu** (Serbian Seven Summits On Bike), nesvakidašnjem podvigu **Dragana Čelikovića** (osvajanje trećeg najvišeg vrha sveta - Kanchanjanga) i **akcijama** neumornih planinara. Zahvaljujući prijateljima „Planete“ - **Aleksandru Tijaniću** i **Stefanu Petrovskom** - uvodimo vas u čarobni svet fotografije. Ova dva fotografa podeliće sa vama svoje profesionalne tajne i umeća. Ovo je ujedno i odgovor na pitanje koje nam često postavljate: „Kako napraviti savršenu outdoor fotografiju?“.

Takođe, ažurirali smo i sadržaje na našoj Internet stranici. Tako, na linku [planinarenje](#) možete pročitati priču **Teodore Stanković** o četiri vrha osvojena na Pirinu. Na linku [biciklizam](#) smo postavili foto galériju **Duška Opačića** sa „Beogradske biciklijade 2011“. U [putovanjima](#),

Ana Berbakov nam predstavlja planinu Jastrebac i okolinu, kao oazu antistresa. **Ekologija** se bavi ukidanjem nuklearnih elektrana u Nemačkoj, dok u delu **avantura** možete čitati o usponu na **Cho-Oyu** (8.201 mnv) na Himalajima.

Svako dobro!
urednik JOVAN JARIĆ

Fotografija naslovne strane: **Paweł Zawistowski**

MOJA PLANETA 9 • Jun 2011.

Besplatni outdoor magazin za aktivni život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:

Studio za dizajn „Smart Art“

Adresa redakcije:

Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad

smartart

Glavni i odgovorni urednik:

Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:

Ivana Ubiparip

Prelom:

Studio za dizajn „Smart Art“

Fotografije:

Dreamstime, SXC, Studio za dizajn „Smart Art“

Advertajzing:

062/22-37-47

Izdanie je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari broevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adresе:

www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatan outdoor magazin za aktivni život / glavni urednik Jovan Jarić . -
Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -
Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>

ISSN 2217-3307

COBISS.SR-ID 255946503

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija tekstova (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjeno je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljaju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamarske i nenačarne greške. Redakcija nije obavezna da vraca i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

Obavezno posetite i na našoj Internet stranici:

www.mojaplaneta.net

jer se sadržinski razlikuje od PDF izdanja koje je pred vama.

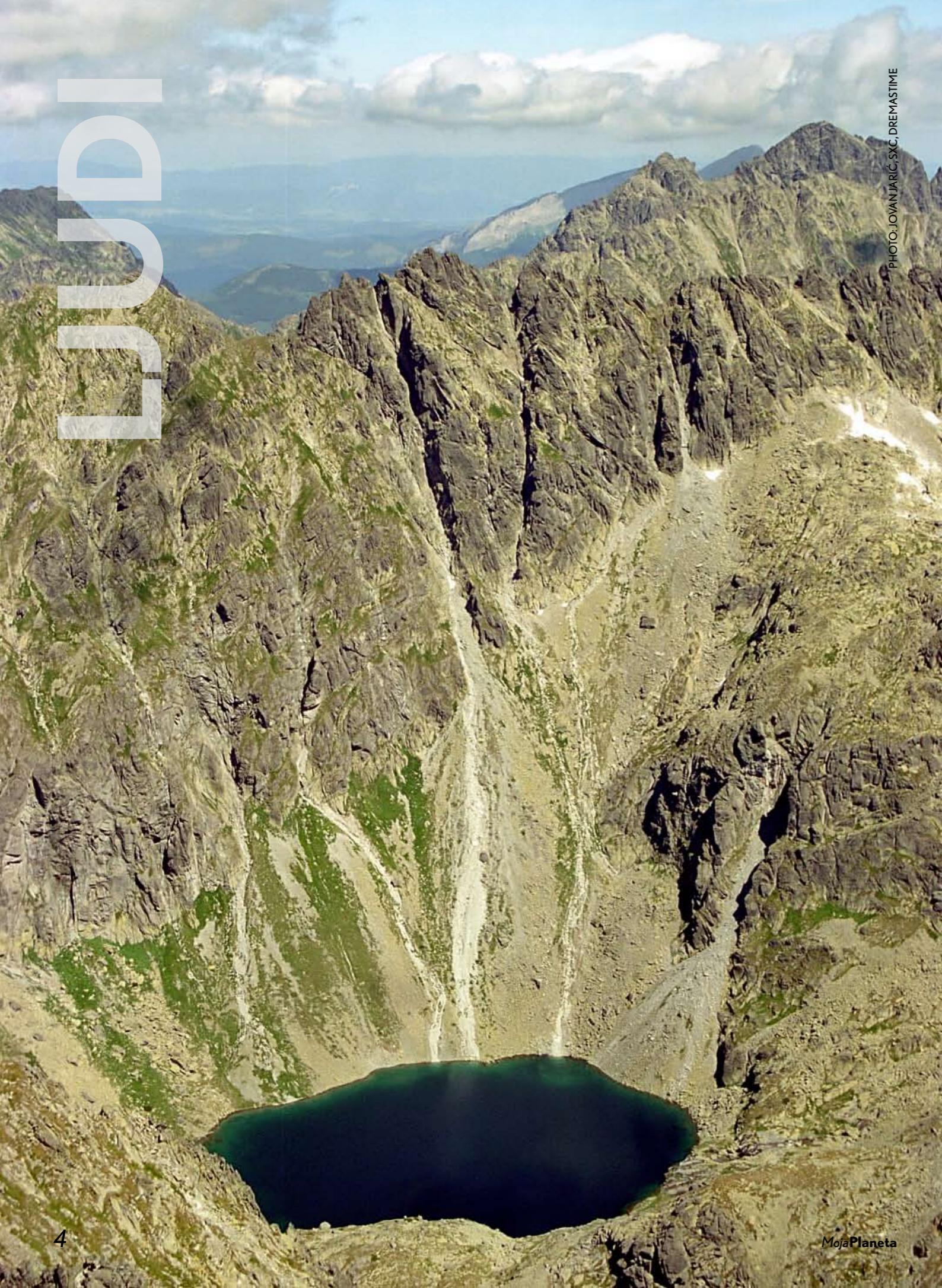

Ukoliko ste ovaj magazin dobili sa e-mail adresе:

magazin@mojaplaneta.net

već ste na mailing listi i slobodno možete da prosledite magazin prijateljima. Podsetite ih da odu na naša Internet stranicu i prijave se na mailing listu kako bi redovno nastavili da dobijaju naredne brojeve našeg e-magazina.

LJUDI

MojaPlaneta

Fotografisanje prirode

Mnogi veruju da lepotu prirode nikada neće moći da prikažu verodostojno. Međutim, postoje mali trikovi koji vam mogu pomoći. Evo deset „tips & tricks“ koji će učiniti vaše fotografije prirode savršenim...

Godinama unazad, fotografi pejzaža žive za moto „uhvati svetlo“. To zapravo nije tehnika fotografisanja, već je više životna i zanatska filozofija. Radi se o hvatanju retkih magičnih trenutaka kada se priroda pokaže u svoj svojoj lepoti i neobičnom svetlu.

1 KORIŠĆENJE BOJA ZA DOBIJANJE UMETNIČKOG EFEKTA

Kada napravite savršenu fotografiju zalaska sunca, sigurno ćete zadržati mnoge. Ovde se ipak radi o nečemu sofisticirajnjem, to je kako svesno koristi boje kao kreativni alat. Postoji nekoliko načina da se to uradi. Primarne boje su uvek najefektnije za privlačenje pažnje. Na primer, crvena i žuta stvaraju efekat živosti, uzbudjenja i, u isto vreme, prenose toplotu. Plava boja proizvodi umirujuće i relaksirajuće emocije, ali takođe može da stvoriti utisak tame i hladnoće.

Kolorni kontrasti mogu biti snažno oruđe na vašim fotografijama. Umetnici i fotografi znaju da su neke boje još efektnije kada se nađu uz njima komplementarnim bojama. Na primer, tople boje, kao što su crvena, narandžasta i žuta, još se više ističu kada sa nađu pored hladnih boja, kao što je plava ili zelena. Takođe, boja se može koristiti za kreiranje dobre kompozicije na fotografiji. Kontrasne boje u prirodi mogu „nacrtati“ zanimljive apstraktne oblike. Uz to, ponavljanje boja može stvoriti utisak dubine scene koju snimamo.

1

2

3

FOTOGRAFISANJE PREMA IZVORU SVETLA

Kada vam se sunce nalazi iza leđa dok fotografišete, možete dobiti neželjeni efekat bezizražajnih, ravnih i mrtvih slika pejzaža. Umesto toga gledajte da pronađete ugao da vam se svetlo nalazi sa strane ili iza objekta koji fotografišete. Tako ćete dobiti potrebnu dinamiku na fotografijama. Glavni izazov kod ovakvog fotografisanja je kako ukloniti odbljesak koji vam se može javiti na slikama. Zato koristite senilo (zonericu) za objektiv. Ako je vaš objektiv nema ili slike malim foto aparatom, koristite ruku da se rešite neželjenih

3**4****5**

zraka sunca koji vam „upadaju” u objektiv.

Fotografi koji su veštiji i profesionalniji svakako će uključiti i samo sunce u svoju kompoziciju. Mogu se dobiti vrlo efektne fotografije kada se koristi široki objektiv u kombinaciji sa malim otvorom

blende (f/16 ili f/22). U ovom slučaju ne možete kontrolisati odbljesak, a sunce vam se već nalazi na fotografiji. Možete se poslužiti malim trikom tako što ćete delimično zakloniti sunce nekim objektom, drvetom, oblakom ili udaljenom planinom da biste dobili efektne zrake sunca na slici.

3 NAUČITE DA VOLITE LOŠE VREME

Ovo je omiljeni savet profi fotografa kako da napravite bolje fotografije pejzaža. Neverovatni momenti u prirodi se ne događaju kada sunače sija na plavom nebu, već kada vremenski uslovi postanu ekstremniji. Razni vremenski uslovi, a pogotovo loši, od izuzetnog su značaja za pejzažnu fotografiju. Vreme može da transformiše neki dosadni prizor u magičan. Ono utiče na svetlo, boje i raspolaženje, ali takođe i na kompoziciju. Na primer, razni oblici oblaka se mogu kreativno uklopiti u našu sliku.

Loše vreme može doneti čitav spektar fotogeničnih meteoroloških fenomena, kao što su duga, magla, zraci sunca, dramatični olujni oblaci... Najbolje svetlo za fotografisanje obično nastaje kada počinje oluja ili kada je pri kraju. Tada nastaju dramatični oblaci, odlično svetlo i divlji atmosferski uslovi.

4 REFLEKTUJTE SVET OKO SEBE

Refleksija može da transformiše vašu sliku u nešto posebno i jedinstveno. Voda je najbolji izvor refleksije, ponaša se kao ogledalo i savršeno reflektuje svet oko vas. Tekuća voda stvara nejasnu refleksiju i često ne prikazuje više od mutnih oblika i boja. Intezitet refleksije zavisi od čistoće vode, dubine i njenog komešanjana površini. Na primer, čista, plitka bara, nastala od kišnice, bolje će reflektovati prizor nego duboko uzburkano jezero.

Drugo, površine pored vode reflektuju svetlo, kao što su kamenje, led, sneg, čak i lišće. Ti oblici su manje reflektivni nego voda, pa neće reflektovati sliku, ali hoće boju u različitim stepenima inteziteta. Svetlo reflektuju i oblici koji nisu pored vode. Na primer, reflekovano svetlo koje prosvetjava tamne i manje tamne površine peščanih dina daje im prepoznatljiv sjaj i kolorit.

5 UKLOPITE NEBO I ZEMLJU

Na fotografijama 99 odsto ljudi koji su upravo dobili fotoaparat možete videti oblake, zalaske sunca, nebo... Ukratko, svi odmah istrče sa aparatom napolje i usmere ga ka nebu, ma kakvo ono bilo.

Pitanje: „Šta raditi sa nebom na fotografiji?”, lako je rešiti. Umesto da gledate kakvo je svetlo na nebu, važnije je da nebo posmatrate iz ugla kompozicije nego iz ugla svetla i boje. Kada je nebo bezizražajno, kao, na primer, kada je previše čisto i bez detalja, jednostavno gledajte da ga minimizirate na slici ili da ga izbacite potpuno. Kada je nebo prošarano oblacima, pogotovo kada imaju zanimljivu teksturu, oni tada postaju važni, a ponekad i dominantni elementi kompozicije.

Oblaci mogu stvoriti forme koje su povezane sa zemljom na horizontu ili da prave senke ispod sebe, a takođe mogu da prave linije senke koje zbunjuju posmatrača. S toga, ako odlučite da uključite nebo u fotografiju, obratite pažnju šta se dešava gore i kako se to odražava - reflektuje na zemlju da bi ste napravili što bolju kompoziciju.

6 UHVATITE IVICU SVETLA I SENKE

Pravi je izazov dobro uslikati granice kao što su ivice svetla i senke ili zrake sunca preko udaljenih planina. Drama se može naći na ivici oluje kada se divlje sudaraju kiša, vetar i oblaci. Zanimljive boje se mogu naći u zoru i u poslednjim treptajima sumraka.

Koristite stativ da biste kompenzovali dugim ekspozicijama nedostatak svetla. U periodu od tridesetak minuta oko zore i oko sumraka, možete napraviti magične pejzaže iz snova. Ponekad su meki i suptilni, ponekad izneneđujuće bogati bojama. Zbog duge ekspozicije svako pomeranje

MALA VEŽBA ZA „OŠTRENJE OKA”

Često je zaista neophodno da imate određene delove vaše foto opreme da biste napravili baš onaku fotografiju kakvu ste zamislili. Ipak, nekada je nošenje previše foto opreme kontraproduktivno. Ostavićemo fotografе da sami procene šta im je sve neophodno za rad u prirodi i u zavisnosti od toga na kakvu planinarsku turu idu. Evo jedne vežbe koja isključivo ima veze sa izoštravanjem oka pomoću osnovne foto opreme, a leto je godišnje doba je idealno da probate.

Krenite u prirodu sa foto aparatom i sa samo jednim objektivom. Uvedite sebi još ograničenja. Ako nemate fiksni objektiv, vaš zoom postavite na jednu žarišnu daljinu i držite se toga. Izbacite takođe i filtere i ostalu opremu. Sve ovo će vas potpuno rasteretiti od vaše opreme koju inače korisite za rad i ostavice vas sa primarnim oruđem u rukama. Kako jedna izreka kaže: „Kada imate čekić u ruci, onda sve liči na ekser“. Kada radite sa „manje“ tada će sva vaša pažnja biti usmerena na detalje oko vas, koje možda ne biste primetili ili biste ih propustili u „akciji“ menjanja objektiva i ostale opreme.

6**7**

svetla, vode, lišća i oblaka, kreiraće impresionističke zamućene oblike.

7 BUDITE GOSPODAR MOMENNTA

Slikanje prirode je traženje momenta kada se dva ili više elementa u njoj nađu u nekoj interesantnoj ili artističkoj vezi. Atmosferske prilike u prirodi su nestalne i pokretljive, pa je nekada potrebno sedeti i čekati taj momenat. Čekanje zahteva posvećenost i strpljenje. Ako često boravite u prirodi, a niste sigurni da prepoznajete prave trenutke za slikanje, za početak budite običan posmatrač. Udobrite se u prirodu, pratite njen ritam i teksturu. Naučite da razumete prirodu, a vremenom ćete početi da primećujete pominjane momente svuda oko vas.

8 NAPRAVITE UTISAK DUBINE NA PEJZAŽU

Ponekad fotografije prirode koje ste uradili izgledaju statične i beživotne. Potrebno je dosta rada da od dvodimenzionalnih slika počnete da pravite majstorske 3D efekate. Mnogi iskusni fotografi se nisu potpuno izborili sa ovim, a evo kako neke linije u prirodi deluju na ljudsko oko, te vam ovo može biti od koristi.

Određeni oblici i kompozija čine utisak du-

8

FOTOGRAFIJE KOJE SE SAME SLIKAJU

Mnogi veruju da je lako napraviti kvalitetnu planinarsku fotografiju, jer je priroda sama po sebi lepa. Međutim, fotografisanje prirode retko kada ide „kao podmazano“, jer je osim pravog trenutka i mesta neophodno da fotografija „priča priču“, iliti - da postoji kompozicija. Evo jedne slike sa pričom.

9

oko ka određenom objektu na slici. Dobra kompozicija i dubina na slici se može postići i ponavljanjem određenih oblika u prostoru. Vaš cilj je da posmatrača slike povedete u jedno vizuelno putovanje. Stalno tražite način da uhvatite dinamiku u prirodi, a da dobrom kompozicijom vodite oko na najvažnije elemente na vašoj fotografiji.

9 USTANITE RANO, BUDITE BUDNI DO KASNO

Znači, vi praktično žrtvujete vaše spavanje zbog dobrog svetla. Uspešni fotografi prirode ne spavaju mnogo, zato što je najbolje svetlo na prelazima između dana i noći i obrnuto. Za vreme tih, kako ih zovu, „magičnih sati“ oko sumraka i svitanja, sunce je nisko na horizontu. Zraci se filtriraju kroz atmosferu, tako što se plava boja raspršuje, dok prolazi topla svetlost, žute, narandžaste i crvene boje. Rezultat su prelepe boje na slikama pejzaža. Kada ste u prirodi, ne treba da vam bude žao malo sna kojeg ćete izgubiti, jer ćete dobiti nagradu u vidu fotografija, koje u podne nikako nećete uspeti da napravite.

10 NE PRETERUJTE SA HDR-OM I DORADOM FOTOGRAFIJA

HDR ili HDRI je skup tehnika u fotografiji i obradi slike koji omogućavaju prikaz većeg opsega osvetljenja nego klasične digitalne fotografije. Ova skraćenica potiče od engleskog naziva „High dynamic range imaging“ i u prevodu znači „veliki promenljivi opseg slikanja“. Svrha HDR-a je verniji prikaz širokog opsega osvetljenja koji se nalazi u pojedinim scenama, na primer, u slabo osvetljenim slikama ili pri zalascima Sunca. Ako preterate imaćete potpuno neuverljiv Diznilend - šarenilo koje ne postoji nigde u prirodi. Ukoliko imate lošu fotografiju, preterivanjem sa bojama nećete dobiti „umetnost“ od nečega što to nije. ■

bine i vizuelnog protoka na fotografiji. Krive linije daju utisak elegancije i harmonije. Cik-cak linije stvaraju utisak energije i „teraju“ oko da se kreće napred-nazad po slici. Krugovi i arkade „zaro-bljavaju“, dok linije i trouguli usmeravaju i vode

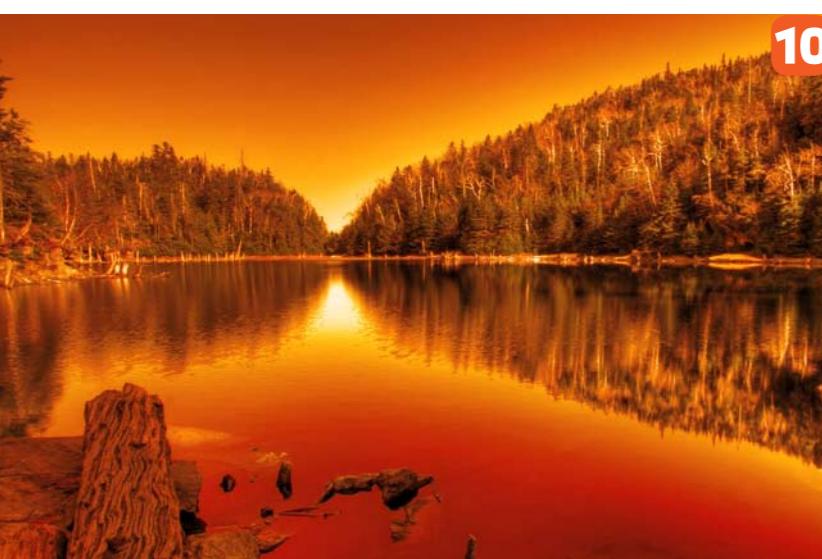

Foto-planinar

Fotografisanje prirode nije lako, ali vredi svakog truda. Planinar i fotograf Aleksandar Tijanić podelio je sa nama svoja iskustva...

Retko koja vrsta fotografije izaziva toliko pažnje i emocija kao planinarska. Možda zbog toga što su nestvarni prizori sa ovih slika dostupni samo malom broju ljudi, spremnih da kilometrima hodaju, nose ranac na leđima (plus foto-oprema) i strpljivo čekaju pravi trenutak. Fotografi-planinari su izabrali ovaj teži put, a jedan od njih je Aleksandar Tijanić.

Od kada se baviš fotografijom?

- Kada sam 2008. godine počeo aktivno da se bavim planinarenjem, počeo sam i da fotografšem. To je za

mene nekako nerazdvojiv spoj. Prosto mi je ne zamislivo da sa sobom nemam fotoaparat da zabeležim momente provedene u planini, pre svega planinare koji sa velikom upornošću, voljom i naporima osvajaju planinske vrhove.

Neki ljudi misle da je lako fotografisati prirodu, a da li je baš to tako?

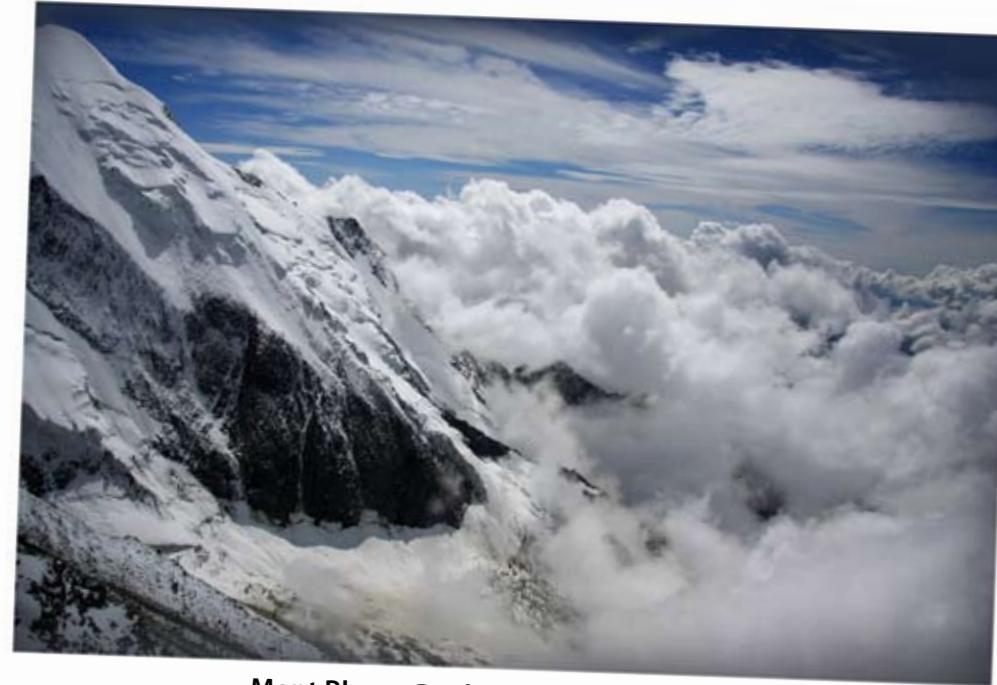
- Govoreći iz ličnog iskustva - definitivno nije lako! Čak što više, zahteva mnogo više truda nego neka druga oblast fotografisanja. Naravno, svaka vrsta fotografisanja ima svoje poteškoće, ali rad u prirodi već je disciplina za sebe, jer istovremeno biti fotograf i planinar izuzetno je naprezanje. Kao planinar imam cilj da odvojš vrh i, naravno, nosiš dosta planinarske

ALEKSANDAR TIJANIĆ

Rođen sam u Beogradu gde sam se i školovao. Amatarski sam se bavio slikarstvom, sve dok nisam počeo da fotografšem, a od 2008. godine aktivno se bavim planinarstvom i fotografijom.

Član sam PD „Radnički“ iz Beograda, a svoje radove publikujem u raznim magazinima, na web stranicama vezanim za prirodu, planinarenje i fotografiju. Saradnik sam „Planinarskog glasnika“.

Osvorio sam Mont Blanc (2010) i Triglav u zimskim uslovima (2011), te popeo više od 25 vrhova preko 2.000 m u regionu (Bugarska, Makedonija, Crna Gora, BiH).

Mont Blanc - Pogled na glečer Bossons

Pukotina

Uspon na Mont Blanc

opreme, a kao fotograf-planinar moraš da poneseš i foto opremu koja nije laka. To je ponekad i dodatnih deset kilograma (telo, objektivi, dodatne baterije, stativ, ranac...)

Fotografu u planini treba i vreme da pronađe dobar kadar, da postavi stativ, da podesi aparat.. Pa onda čekaš dobro svetlo... Ako ide sa grupom planinara, to je prosto nemoguće. Zato, kad se krećem sa grupom, uglavnom ne čekam momente i svetlo, nego meni interesantne momente zabeležim gde se nađem i na način na koji ih ja vidim i doživim.

Međutim, kada sam sam, strpljenje postaje moja glavna vrlina, bilo da se čeka svetlo, atmosfera, određeno doba dana, ili pak insekt, životinja...

Da li imaš neke omiljene motive u prirodi? Da li su to pejzaži, čovek i priroda, makro...?

- Oprobao sam se u sve tri oblasti fotografije, ali mi je planinski pejzaž ipak nekako najdraži. Planine

su same po sebi nepredvidive, pa tako i želim da ih predstavim na mojim fotografijama. To nimalo nije lako! Surovost, a samim tim i lepotu planine, teško je prikazati na fotografiji... Kad je vreme loše, neposredno pred oluju, ili nakon snežne mećave, u rano jutro, dok se razilaze oblaci preko planinskih prevoja... To su za mene idealni momenti za fotografisanje. Naravno, takvi momenti nose sa sobom i vlagu, kišu, loše svetlo, hladnoću... Tada, u takvim uslovima, treba postaviti stativ i fotografisati, provesti neko vreme izložen hladnoći, što ni malo nije lako. Ali na kraju kada dođem kući i vidim šta sam zabeležio, nikad mi nije bilo žao da budem makar skroz naskroz i promrzao.

Koliko je važna dobra foto oprema, a koliko trenutak ili talenat, da se napravi dobra fotografija?

- Naravno da je jako bitna dobra i, pre svega, kvalitetna oprema, kako bi mogla da izdrži surove uslove u kojima ja fotografišem. Talenat je važan

kao polazna tačka, ali su, po mom mišljenju, rad i usavršavanje tokom fotografisanja presudni. Jako je bitno da se čovek stalno usavršava, prati trenutne fotografije, dešavanja, rad drugih fotografa, sarađuje sa kolegama, razmenjuje iskustava... Sve to čini da fotograf vremenom postane kvalitetan po pogledu tehničkog znanja, ali onda dolazi onaj deo koji fotografa čini onim što jeste, a to je doslednost i autentičnost. Ukoliko ima viziju onoga što želi da fotografiše, pa još ako se u toj oblasti stalno usavršava i u svoje fotografije prenese deo sebe, onda fotograf postane umetnik. To je ono čemu ja težim.

Koje su najteži uslovi u kojim si fotografisao do sada i da li ti je nekada otkazala oprema?

Ostale fotografije Aleksandra Tijanića možete da vidite na stranici: www.aleksandartijanic.rs

- Moj aparat i ja pamtim velike hladnoće. Na Kavkazu je bilo -30 stepeni Celzijusa, a jednom prilikom na Magliću, ranom zorom sam napravio nekoliko fotografija i posle toga zbog velike hladnoće nisam mogao da pomerim prste 15 minuta. Međutim, oprema mi je uvek dobro radila. Jedino me je na Mont Blancu izdao objektiv. Zbog prevelike vlage objektiv je „crkao“, i to na završnom usponu. Tada sam pozajmio mali aparat od kolege iz naveze i napravio fotografiju koja je osvojila prvo mesto na konkursu PD „Jasenica“. To je, ujedno, dodatak za odgovor na prethodno pitanje da oprema nije obavezан uslov za dobru fotografiju.

Da li si imao neke opasne situacije, a da je vezano sa nošenjem foto opreme (suvišan teret, grmljavina...)?

- Fotooprema je uvek suvišan teret, ali to je moj izbor i trudim se da se sa time sam izborim u planini. Međutim, sve ima svoju cenu. Jednom prilikom na

Kavkaz - iznad oblaka

Elbrus (5.642 m)

Prokletije -Karamfili

Prenju, posle dva dana pešačenja, počeo sam da posustajem od tereta. Tada su mi drugari pomogli i raspodelili opremu, što mi je dosta olakšalo kretanje.

Najopasniji momenti su kada fotografijem sam uspon na nekim rizičnim delovima planine. Tada je jako bitno dobro se obezbediti ako imaš mogućnosti. Treba izvaditi aparat iz ranca, fotografisati... U tim trenucima koncentracija je jako bitna, jer lako može da se napravi pogrešan korak, koji može glave da košta. Mnogi su se čudili gde sam sve fotografisao i na kakvim delovima uspona, ali ja baš takve momenta želim da zabeležim. Naravno, jako je bitno imati razumevanje i strpljivost kolega iz naveze, jer ako toga nema - nema ni fotografije.

Da li se nekada desilo nešto smešno i neočekivano?

- Bilo je svakavih dešavanja u planini! Jednom prilikom, na Durmitoru, otkotrljao mi se ranac niz liticu, pa sam morao da se vraćam po njega. Desilo se da sam se izgubio u šumi dok sam jurio instekte... Zaglavio sam vozilo u blatu, pa sam išao u obližnje selo po traktor. I tako... Sve zbođ dobre fotke...

Da li si izlaqao fotografije?

- Nekoliko kolektivnih, dve samostalne, a više puta sam izlagao preko konkursa fotografija vezanih za planinarstvo i planinu, kako u zemlji, tako i u inostranstvu. Trenutno pripreman knjigu o planinskoj fotografiji.

*Koja ti je najdraža fotografija ili momenat u prirodi.
Šta je nešto najbolje što si doživeo?*

- Teško je razdvajati fotografije, ali one koje su kvalitetnije i koje nose neku priču, imaju i posebno mesto. Takve fotografije uglavnom nisam publikovao – njih čuvam za knjigu.

Bilo je dosta prelepih momenata u planini jer je svetlo na velikim visinama specifično, i svako doba dana nosi svoju priču. Zraci sunca koji obasjavaju vrhove pri zalasku ili izlasku, a pogotovo na Alpima, priča su za sebe. Ali, takođe, pamtim i momente provedene na Prokletijama, koje za mene imaju specifičnu draž. Nekad, kad ostanem sam u planini, kad nema više planinara, sednem i upijam svaki zvuk, strujanje planinskog vетra, cvrkut ptica, zvuk insekata... To su momenti koje fotografija ne može da prenese... Samo sednem i uživam u trenutku. Ispod mene doline i kotline, iznad mene vrhovi! Trudim se da upijem što više toga. Kad posle par dana dođem kući i pogledam fotografije koje sam tamo napravio, prvo čega se setim su ti zvuci, kao da fotografija koju gledam ozivi dobije drugu dimenziju. ■

Od gore: Zimski uspon na Kom Vasojevića; Pogled na Kom; Uspon na Kom Vasojevića; Na grebenu Voluika

Planinarska svadba *na Pelisteru*

Ne mora svaka uspešna fotografija prirode da bude „prirodna”. Evo jedne fantastične ideje *Stefana Petrovskog*.

Najbolje fotografije nastaju kada autor ima dobru ideju. Ovo se odnosi čak i na planinarsku fotografiju. To znači da svaka slika prirode ne mora da predstavlja zalazak sunca raskošnih boja, dramatične prizore planinskih vrhova... Stefan Petrovski iz Bitolja iskoristio je priliku da napravi nesvakidašnji album „Svadba na Pelisteru”.

Šta najviše voliš da slikаш u prirodi?

- Fotografijom se aktivno se bavim poslednje tri godine, ali više amaterski. Najviše volim da

fotografišem jutarnje i noćne zimske fotografije. Posebno su mi omiljeni izlazasci i zalasci sunca na planini, zato što su to najbolji momenti za fotografisanje. To je prava igra svetla. Često spavam u šatoru na planini, baš zbog fotografije. Malo ljudi može to da vidi, zbog toga što kod nas većina ljudi zbog obaveza ide na planinu samo u nedeljom i to tokom dana.

Otkuda ti ideja za album fotografija „Svadba na Pelisteru“?

STEFAN PETROVSKI

Živim u Bitoli (Makedonija). Imam 22 godine i apsolvent sam na Tehničkom fakultetu, smer informatika. Od početka 2008. godine, pa do danas svakog vikenda sam na planini. Pre toga sam se bavio biciklizmom i rukometom, pa nisam imao mnogo vremena za planinarenje. Pelister je

moj drugi dom i prvi put sam bio na njemu sa deset godina. Tamo idem najčešće, zato što je najbliže Bitoli. Od aprila 2007. član sam **Sportsko penjačkog kluba „Vertikal“ iz Bitole**, pa se, pored planinarenja, pomalo i penjem na stenu i led. Godine 2006. popeo sam **Musalu** (2.925 mnv), najviši vrh Blakan, pa **Olimp** i **Vihren**. Bio sam na skoro svim najvišim vrhovima Makedonije, a prošle godine sam osvojio **Mont Blanc** (4.810 mnv), sa četvoricom planinara iz Bitole iz PK „Dimitar Ilievski-Murato“.

- Ideja za „Svadbu na Pelisteru“ pala mi je na pamet za 1. maj. Bilo nas je desetak na Pelisteru, u Planinarskom domu „Kopanki“. Tamo su na svakom zidu okaćene stare slike na kojima su ljudi koji su bili na Pelisteru još od 1940. godine, a možda i ranije. Rešili smo da jednog vikenda idemo na vrh Pelistera obučeni u kostime. Sve slike u albumu nastale su na vrhu planine (2.601 mnv), gde se nalazi objekt sa velikom TV antenom i sličnom opremom, gde radi nekoliko ljudi.

Gde ste našli kostime, da li ste se tako obučeni penjali na vrh ili ste se preobukli za slikanje?

- Ljudi koji su išli na vrh nosili su u rancima svoje kostime. Neki su imali svečene kostime za svadbu, neki od mature, kao ja, a neki od dede, da bude još interesantnije. Preobukli smo se na 30 minuta pre nego što stići na vrh.

Kako su reagovali ljudi koji rade kod antene kada su vas videli?

- Najsmešnije je bilo to što ljudi koji rade gore na vrhu, nisu znali da mi idemo u kostimima. Pevali smo „Domaćine, dobri gosti ti dođoše“ i, kada smo se pozdravljali, govorili smo: „Ajde čestitamo! Sve najbolje! Gde je nevesta? Gde su ostali gosti?“. A oni su nas tri puta pitali „Da niste drogirani? Šta je ovo? Drogirani ste?“. Nije im bilo jasno šta se događa.

Koje programe i efekte si koristio kako bi napravio ▶

Stefan Petrovski, Saša Grbik, Oliver Topalzolev, Pece-Papec Karabolov, Toni Toskoski, Nikolče Drogriski-Svec, Goran Drogriski-Svec, Daniel Angelovski, Ana Mitkovska, Nataša Boškovska. Društvo: PSK „Dimitar Ilievski - Murato“

MojaPlaneta

taj retro izgled fotografija?

- Kod obrade fotografija sam koristio samo efekt „Antique photo”, i slike su baš izašle onako kao što sam zamislio. Mnogi ljudi su mislili da je ovo montaža, ali naravno nije. Neki su nakon gledanja fotografija čak tražili da im pokažem video klip koji smo takođe snimili, jer nisu verovali da smo stvarno bili na 2.601 mnv u kostimima.

Koju opremu koristiš?

- Oprema koju koristim za fotografisanje nije ništa posebno. Prve dve godine sam imao mali „idiot” Canon aparat, a 2009. godine sam kupio Nikon D40. Najbitnije za dobru fotografiju je dobro svetlo i dobra ideja - kompozicija, pa onda sve ostalo. Znači, ne moraš da imaš najskupljí aparat, da bi pravio najbolje fotografije. Kao što sam rekao, najbolje fotografije se prave na izlasku i zalasku sunca, zato što je sunce nisko i daje meko svetlo i dosta zanimljive i realne boje.

Šta još slikaš u prirodi, koji su ti omiljeni motivi i na kojim mestima si sve fotografisao do sad?

- U prirodi slikam sve što je meni zanimljivo i što je nesvakidašnje, a svaki put kada idem na planinu obavezno nađem nešto interesanto za slikanje. Planine su neverovatne za slikanje, možda nekog dana nemaš šanse za dobru fotku zbog kiše, ali ako ideš često i imaš dobru motivaciju i ideju, onda će dobre fotografije doći kao nagrada. Bio sam na mnogim vrhovima Balkana, imam mnogo dobrih fotografija, ali najbolje fotografije su mi sa Alpa, sa Mont Blanca. ■

Video klip pod nazivom „Svadba na Pelister”, možete da pogledate na [YOUTUBE](#), a više fotografija Stefana Petrovskog možete da vidite na [FACEBOOKU](#) (Stefan Petrovski), na Internet portalu: www.bitolskasema.org u sekciji fotografija, kao i na: picasaweb.google.com

Makedonija 2011.**2. avgust - 7. avgust****Bitola****Golemo jezero i Pelister (2.601mnv)****Foto safari na Prespi i plovidba
do ostrva Golemgrad****Galičica, Magaro vrh (2.254 mnv)****Prilep, Markove kule**

Cena: 130 evra na bazi 18 učesnika. Jedno noćenje u planinarskom domu, tri noćenja u privatnom smeštaju na Prespi, tri obroka, prevoz i plovidba. Svi troškovi uračunati !

Jovan Jarić, 062/ 22 37 47

**Više informacija na: www.mojaplaneta.net
(oglasna tabla za najavu akcija)**

PHOTO: TEODORA STANKOVIC, ZORANKOVLEJENIC JOVANSKA

Na vrhu Kranfila Ljuljaševića (2.240 mnv)

Velika internacionalna grupa planinara, u organizaciji PD „Pobeda“ boravila je na *Prokletijama* (Crna Gora) od 13-15. maja. Osvojili su vrhove Volušnicu (1.879 mnv), Popadiju (2.056 mnv), Talijanku (2.057 mnv) i Ljuljaševića karanfile (2.240 mnv)...

Na Prokletijama

Masiv Prokletija čini četrdesetak planinskih venaca, duž kojih se velikim delom pruža crnogorsko-albanska granica. Sam naziv Prokletije (albanski: Bjeshket e Nemuna) upućuje na surovost ovih predela i težak život čoveka u njihovoj blizini...

PETAK, 13. MAJ 2011.

Planirani polazak za ovu turu bio je 20 sati, ali smo krenuli sa malim zakašnjenjem, što nas nije mnogo uzrujalo. Zbog eventualne neprohodnosti i pristupa samom planinarskom domu, negde na gusinjskim livadama, nije mogao poći autobus, već smo se rasporedili u dva kombija. Još jedna kratka pauza ispred granice, a zatim ko zna koji put u CG ove godine, u ponovnim pohodima na prelepe vrhove. Do Gusinja ima još da se vozi i valja još malo odspavati.

SUBOTA, 14. MAJ 2011.

Jutro, šest sati, Gusinje. Mestačce na krajnjem jugoistoku Crne gore u koje, je u šest sati izjutra naravno sve pozatvarano. Kako nismo imali mnogo razloga da se zadržavamo, ubrzo smo krenuli ka domu, udaljenom sedam kilometara od Gusinja. I konačno opet pogled na najdivnije vrhove na svetu - Karanfile, Severni Vrh, Očnjak, Jagnjičara,

Podgoju i na prelepou dolinu Grbaje, jugozapadno od Gusinja koja se prostire sve do Albanskih planinskih vrhova. To su prirodne lepote kakvih nema ni na jednom drugom mestu. Put ponegde roviniran, prekinut, pretvoren u potočice, ali kombi sve to prolazi bez problema. Uskoro pristižemo i do vojne karaule, iznad koje je smešten dom pd „Radničkog“ (1.175 mnv). I eto nas kod doma, malene kamene kućice, od nedavno u procesu obnavljanja i osvežavanja. S obzirom da se lokalni momak zadužen za ključ od doma tog jutra izgleda uspavao, ili mu nije bilo javljeno na vreme, mi smo sve što je trebalo da radimo unutra, radili napolju – i jeli i presvlačili se i prepakivali.. A i česma je bila unutra. Na svu sreću, vode i planinskih potočica i vodopada oko nas koliko vam duša želi. Tamo ništa nije moglo da nam smeta i da nas oneraspoloži, put pod noge i u brda!

Današnji plan – izlazak na Volušnicu, pa grebenom do Popadije i Talijanke, a onda nazad do doma. Jedna grupa od njih ukupno sedmoro odlučuje da pođe u pohod na Severni vrh (2.460 mnv), jedan od težih tehničkih uspona, naročito u još relativno zimskim uslovima. A mi od doma krećemo uz zapadnu stranu Grbajske doline i kroz prelepou bukovu šumu izlazimo na plato Volušnice (1650 mnv), što je zapravo lednički cirk, ▶

PLANINARENJE

Izlazak grupe na Volušnicu (1.879 mnv)

obilat potocima na kojima žedni točimo vodu. Mali odmor, predah i divljenje okolini, a zatim i nastavak kamenitom stazom do vrha Volušnice (1879 mnv) sa kojeg se pruža predivan pogled na Severni vrh, Karanfile, Očnjak i ostale moćnike, čiji

Planinari na vrhu Popadije (2.056 mnv)

se vrhovi još uvek bele pod snegom. Divota! Odatile jasno vidimo i grupu koja je krenula na Severni vrh. Dobro napredjuju, sve je u redu. Sa njima smo sve vreme u kontaktu. Neki su prvi put ovde i ja savršeno razumem kakve osećaje u njima bude ovi fantastični vrhovi. Slikamo se i nastavljamo dalje grebenom. Do vrha Volušnice smo savladali i najveću visinsku razliku za taj dan (oko 700 m). Nastavljamo dalje laganije i uz manje uspone do Popadije i Talijanke, čijim vrhovima prolazi i granična linija sa Albanijom. Na vrhu Talijanke smo relativno rano, dan je još dug. Silazak ponegde težak za kolena i za one manje sigurne. Sa Talijanke silazimo ponovo u plato Volušnice, sada sa druge strane, pored predivnog vodopada, na kojem opet zastajemo da uživamo, odmorimo i popijemo malo vode. U međuvremenu smo čuli i da je druga grupa bila uspešna i da se od njih samo jedan nije popeo. Ipak uspeh, svaka čast! A mi nastavljamo spust kroz šumu do doma. Umor me stiže, počinje već da mi se prividja krevet i hladno pivo. Još malo... Konačno dom. I naši rančevi koji čekaju na prepakivanje i spremanje. Počinje trka za zauzimanje kreveta. Na svu sreću, mi smo bili dovoljno pametni da kažemo drugu koji je sišao među prvima da nam zauzme ležaj. Malo protekcijske, šta da se radi. Broj

kreveta jeste bio problem u jednom trenutku, jer nas je bilo više nego što ima ležajeva. No i to smo planinarski brzo i timski rešili. Posle laganijeg odmora i klopanja, krenuli smo u posetu obližnjim katunima i našim drugarima koji su odlučili da noć provedu u konfornijem smeštaju. Prelepa livada preko koje prelazimo, prepuna cveća kao da me zove da legnem i da se kao dete izvaljam po njoj. Novi katuni i restoran nalaze se na jedva stotinak metara od našeg doma. Meni se lično ne sviđa sva ta urbanizacija i modernizacija. Čim je tu restoran, počinju da se grade i kuće, a kuće povlače za sobom automobile i gasove i raznorazne likove koji će da ostavljuju đubre za sobom.. Kad to jednom krene.. U restoranu srećemo drugare koji su došli da nešto prezalogaje, a u meni se budi želja za kafom. Neverovatno kako je ta želja za nekim pićem ili hranom uvek i nepogrešivo obrnuto proporcionalna mogućnosti da se dozove konobar! Svaka upornost se na kraju isplati, pa tako i moja da posrćem tu kafu. Prijala je. Dan je bio predivan. Još malo priče i druženja ispred doma i za mene se tu ovaj dan završava.

NEDELJA, 15. MAJ 2011.

Prethodni dan je trebalo da nam bude mali trening za današnji uspon na Karanfile Ljuljaševića. Polazak predviđen za šest sati. Budimo se i vidimo da je osvanuo još jedan predivan dan. Vrhovi su čudesni, posebno jutrom, imaju neku čarobnu izmaglicu nad sobom, koja prosto mami i inspiriše. Jedan od mojih prvih osećaja kada sam prvi put videla ove planine, bio je taj da su sve odreda stvorene nekom čarolijom. Da je neko nekada davno pomislio najlepšu misao na svetu, i da je ta misao stvorila ove stenovite lepote i vrhove koji su u sebi zarobili fantastično jaku i motivišuću energiju. Svaki put je osetim, i tada bukvalno obnovim svoje baterije i napojim i najsitnije celije. Divlja raskoš prirode, kao da je svu svoju snagu prosulabala na ovom mestu, po dolinama Grbaje i Ropojane i po njihovim vrhovima.

Put ka Karanfilima počinje od Suljove česme, kroz bukovu šumu, iz koje se izlazi na sipar, pa zatim opet kroz šumu sve do doline Ljubokuć. Tu, pored mesta na kojem se desno odvaja za Očnjak, pravimo i prvu pauzu. Naš put nastavlja dolinom Ljubokuć. I današnji dan je sunčan i topao. Snega još ima podosta. Uskoro stižemo i do prevoja od kojeg dalje nastavljamo do snežnika, pa uz kamin, do sedla koje razdvaja vrhove Karanfila Ljuljaševića. S obzirom da još uvek ima dosta snega, da su vidljive strehe i da je grupa prilično velika, odlučujemo

Vode akcije: Vladislav Matković i Zoran Stepanović,
PD „Pobeda“
Pomoćnici: Milan Pamučar i Zoran Kovljenić,
PD „Pobeda“

Dolinom Ljubokuc

da odemo levo, na Ljuljaševića Karanfile. Skidamo dereze, jer odатle staza vodi preko stena i par detalja koje je nezgodno prelaziti sa derezama. Radi veće sigurnosti, na tih nekoliko tehničkih detalja razvučeno je i uže, što je nekima pomoglo (nekima baš i nije), a neki su pronašli i drugi put da stignu do vrha. Sam vrh je ovde jako mali i nedovoljan da na njega svi stanemo. Ipak, nekako uspevamo da se naguramo bar radi slikanja. A sa vrha fantastičan pogled na dolinu Ropojane, Jezerski vrh, Maja Rosit i Bogićevicu. Ma, sve reči koje bih mogla reći nisu dovoljne da ih opišu. Ali, kao uvek, put do vrha je samo polovina ture. Mnogi zaboravljaju da se treba i vratiti, treba štedeti energiju i raspoređiti snagu tako da ne kolabirate na povratku. U planini nema dijete, izbirljivosti po pitanju hrane i ostalog nećkanja.

Turu smo završili nešto pre 16 sati, a povratak je bio predviđen za 17. Ovaj put bez greške. Obično kad se vraćamo iz ovog kraja, pauzu pravimo u Novom Pazaru, gde su savršeni čevapi. Ovaj put smo pauzu pravili u Andrijevici, a u Beograd smo stigli oko 2.30 ujutro, umorni, ali srećni i zadovoljni. Nekima je to bio prvi put na Prokletijama i prvi put da vide prelepu dolinu Grbaje. Umor i kašnjenje im sigurno ni za mrvu neće umanjiti ovaj doživljaj i radost trenutaka provedenih na takvom mestu. Svi oni, a i ja sa njima, jedva čekamo da se tamo opet vratimo.

Teodora Stanković

Penjački izlet na Frušku goru

PHOTO: FRANJAMENAT

Članovi somborskog Planinarsko-alpinističkog kluba „Celtis” treirali tehnike penjanja na steni u Nacionalnom parku „Fruška gora” (*Srbija*)...

Kako prekratiti vikend između planinarskih akcija ako živate u najravničarskijem od svih kravničarskih sredina u kojima ima zaljubljenika u razne vidove aktivnosti za koje su vam potrebne planine? Kao i mnogi planinari iz Vojvodine, da nema Fruške gore, na ovo pitanje bismo samo slegali ramenima...

U subotu, 21. maja, Planinarsko-alpinistički klub „Celtis” iz Sombora odlučio je da svoje članove obraduje jednodnevnom posetom upravo ovom Nacionalnom parku „Fruška gora”. Ali, za razliku od već uobičajenih šetnji mnogobrojnim stazama, ovog puta tema je bila upoznavanje sa osnovnim tehnikama penjanja na stenu.

Put Fruške gore uputilo desetak somborskih planinara na čas lagane obuke od strane našeg (uskoro) instruktora alpinizma u letnjim uslovima, Obrada Kužljevića. Spoj iskustva i strpljenja instruktora, u savršenoj kombinaciji sa pažnjom i željom da nauče i savladaju nove veštine, iako je među učesnicima bilo i onih koji se prvi put susreću sa „užetom”, pokazao se kao veoma uspešan. Svi su savladali neke nove tehnike i naučili mnoge korisne stvari, tako da ćemo naš godišnji plan svakako što češće obogaćivati i ovakvim sadržajima.

Milan Glumac

Nova misija za GSS

Gorska služba spašavanja Srbije (GSS) učestvovala je kao punopravni član na prvoj, konstitutivnoj sednici Republičkog štaba za vanredne situacije, odžanoj početkom juna u Beogradu. Kontinuitet i vrhunski stepen obučenosti u tehnikama spasavanja u urbanim i alpinističko-speleološkim uslovima je neosporan razlog koji je omogućio da jedna dobrovoljna i neprofitna organizacija, kao što je GSS, zauzme ravnopravno mesto u društvenim i državnim strukturama. Po Zakonu o vanrednim situacijama, Gorskoj službi spašavanja Srbije pripala je obaveza da spašava sa nepristupačnih terena, bilo da se radi o podzemlju, planini ili posebnim uslovima u urbanim sredinama.

Već godinama GSS ima dobru saradnju sa vojskom i policijom, prenoseći svoja znanja i iskustva i obučavajući njihove članove u tehnikama rada na uređenim skijaškim stazama, u planini i urbanim uslovima. Ugovor o tehničkoj saradnji koji će uskoro biti potpisani između GSS i Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) Ministarstva unutrašnjih poslova samo će formalizovati dugogodišnju saradnju, i omogućiti da GSS i dalje računa na tehničke resurse i podršku ove renomirane jedinice. Time će godine specijalizovane obuke i redovne vežbe, pretočene u sposobnost naših spasilaca, biti lakše prenesene ne samo članovima MUP-a i Vojske Srbije, već i lakše dostupne ljudima koji mogu da se nađu u nevolji kada druge, civilne i vojne službe ostanu bez adekvatnih rešenja.

GSS je osnovana 1956. godine od strane iskusnih alpinista, po ugledu na alpske zemlje, a zatim su ciljevi i zadaci modifikovani i usklađivani sa potrebama i mogućnostima u Srbiji. Danas, Gorska služba spašavanja broji između 100 i 150 aktivnih spasilaca različitih kategorija i specijalnosti, onih koji svojom redovnom godišnjom aktivnošću obnavljaju i povećavaju svoja znanja. Osim njih GSS ima i veliki broj članova obučenih tokom poslednjih godina. Od 1994. godine, za aktivan rad u Gorskoj službi spašavanja potrebno je svake godine overiti licencu za rad, putem koje se proverava fizička spremnost, ali i znanja iz medicine, tehnike... Danas su mnogi spasioci iskusni i aktivni planinari, visokogorci, alpinisti, sportski penjači, speleolozi, ronjoci, skijaši, padobranci i paraglajderisti.

Dodatne informacije mogu se naći u medijateci GSS na internet stranici www.gss.rs, kao i na stranici Planinarskog saveza Srbije (www.pss.rs)

Na vrhu Troglava

Mic, po mic

Šatorsko jezero

Kindje na Dinari

Krajem maja članovi PD „Kindja“ i prijatelji društva proveli su vikend na obroncima **Dinare (BiH)**. Atraktivna staza „Meri“ bila je pravi izazov...

Dvadesetak planinara, članova PD „Kindja“, iz Kikinde, Sente, Zrenjanina i Novog Sada, od 27. do 30. maja, penjali su vrhove na planinama Dinari (Veliki Troglav) i Šatoru, nedaleko od Grahova u BiH. Takođe, u planu je bila i poseta Titovoј pećini u Drvaru, kao i mestu spektakularne lepote - ušću Unca u Unu, u Martinom Brodu.

Nakon kratkog boravka u Dravaru i poseti Titovoј pećini, predvođeni vodičem beogradske „Pobede“ Zoranom Kovljenićem - Sokolom, planinari su ispenjali vrh na planini Šator (1.872 mnv). Uspon je počeo od Šatorskog jezera, odakle su po prijatnom vremenu, bez jakog sunca krenuli put vrha. Nagrađeni su prelepim prizorima beskrajnih pašnjaka i cvetnih livada ove pitome planine. U kasnim popodnevnim satima vratili su se u smeštaj, gde je planiran odmor.

Bazni logor „Kindja“ nalazio se u kući domaćina i vodiča Sokola Kovljenića, u selu Nuglašica, na Livanjskom polju. Tu su planinari odahнуli uz specijaliste domaće kuhinje i pripremili se za sutrašnji planirani uspon na Troglav.

Veliki Troglav, sa 1.913 mnv, najviši je vrh Dinare, koji sa Srednjim i Malim čini karakterističan masiv. Višečasovni uspon atraktivnom stazom „Meri“ začinjen je interesantnim trasama sa oštrim litićama, kamenim rekama, siprom... Svaki korak bio

je čisto uživanje u divljoj prirodi. Pauzu sa ručkom i slikanjem na vrhu ubrzalo je loše vreme, pa su planinari sa olujnim vetrom u leđima prešli greben i nastavili pitomijom stranom planine. Iako je na trenutke pretilo nevreme sa grmljavinom, silazak je protekao bez ikakvih vremenskih neprilika, sa fotografisanjem i kratkim folklornim performansom - kozaračkim, a zatim i gluvinim glamočkim kolom.

Pošto je uspon trajao kraće od planiranog, os-tatak popodneva planinari su proveli odmarajući u Nuglašici ili u šetnji okolnim selima. Interesantno je da mnogi Kikindani potiču upravo iz kraja koji su posetili planinari „Kindje“.

Poslednjeg dana boravka u BiH priređen je izlet u Martin Brod, gde su planinari uživali u slepovima Une i Unca. ■

Na stazi „Meri“

Kozaračko kolo
pri silasku sa Troglava

MojaPlaneta

DESANT NA DRVAR

Letu štuke...

Broz je imao stila...

S leva: Saveznici, osoblje Centralne bolnice, Prva proleterska, Broz i omladinci

Homoljska čarolija

Subota, 21. 05. bio je idealan dan za uživanje u lepotama **Homolja (Republika Srbija)**, a **Vukan** sa 825 svojih metara i prelijepim prizorima pružio nam je užitak za sva čula...

Tek što je svanulo, a mi na putu ka Petrovcu na Mlavi. Ubojita trojka planinara - Ljilja, Marija i moja malenkost, šiba drumom u malom, ali žustom autu. Marija, zvana Fandžo, nagazila gas. Posle dosadnog autoputa, uživali smo u predjelima od Požarevca do Homolja. Prolazimo kroz Petrovac, žudeći da popijemo kafu u nekoj usputnoj, kafani. Loša sreća. U osam sati, ne radi ništa. Pored banje „Ždrela“ dolazimo u istoimeni selo. Početak staze je iznad manastira Svete Trojice. Dvoriste prazno. Odškrinuh vrata crkve, a unutra otac Grigorije, sam, posvećen molitvi. Pogledaćemo crkvu u povratku...

Brzo smo se spremili za turu i oko devet sati krenuli stazom ka Vukanu. Mada još rano, sunce je, već pržilo. Većim dijelom put je vodio kroz šumu. Vrlo prijatan uspon do račvanja staze za Veliki i Mali Vukan. Djevojke su škljocale svojim foto-aparatima.

Pridružih im se i sam. Imalo se šta i snimati. Proljeće u punom sjaju! Zelenilo prošarano cvijećem svih boja. Jele i borovi, dostojanstveni stražari šume, pokazuju nam eksploziju jorgovana, po kamenim obodima planine. Halapljivo udišemo vazduh, zasićen mirisima prirode. Sami smo u planini. Pozdravljamo se sa insektima i gmizavcima, dok slušamo neprekidni koncert ptičijeg svijeta. Na Veliki Vukan (825 m) stižemo oko 11 sati. Doručak na stjenovitom vidikovcu dobija fantastičnu dimenziju. Sretni što smo van gradske vreve, pa upijamo okoliš svim čulima. Dobra pauza, pa se vraćamo do raskršća za Mali Vukan. Kratak uspon, opet na stjenoviti vidik. Njegovih 752 m ne pružaju ništa manje užitka! Toplotna izmaglica zaklanja udaljenije vrhove. Mi se poklonismo Ježevcu, Beljanici, Homoljskim planinama... Ponovismo seansu odmora. Oštре stijene sijeku pogled na blage padine i proplanke. Gornjačka klisura nas mami svojom pukotinom. Ostali bi tako zagledani u ljepote ovog kraja danima. Ipak, nevoljno, krećemo natrag, istom stazom.

Ugledasmo grupu planinara kako se spušta ka selu. Nismo bili jedini gosti gazda Vukanu. Potpuno obuzeti sobom i veličanstvenom prirodom, tiho se spuštasmo kroz šumu. Samo su udarci štapova o kamen parali opuštenu tišinu...

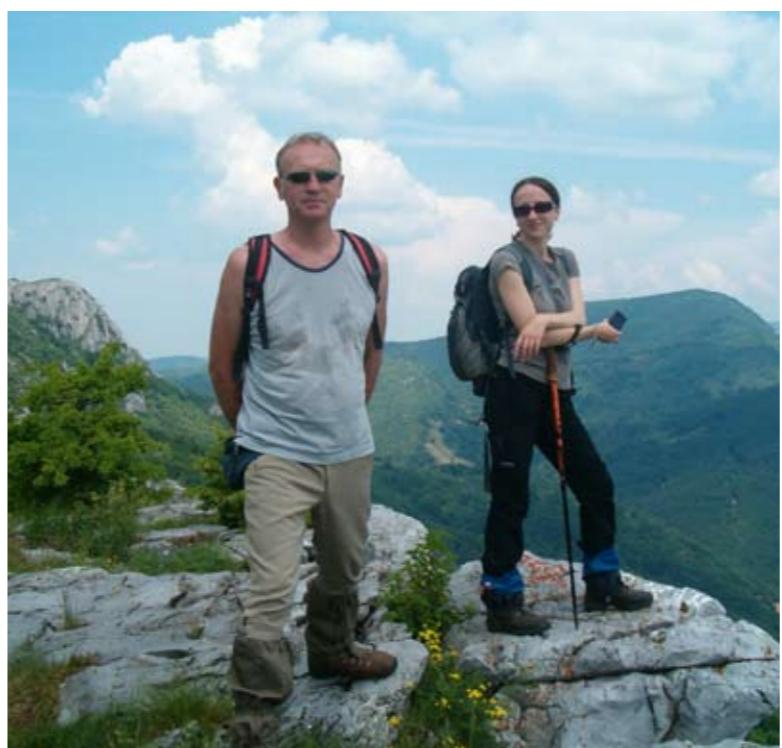
Već u rano posle podne (14,30 h), nađosmo se, ponovo, u dvorištu manastira. Ovog puta nađosmo oca Grigorija u vrtu. Presađivao je cvijeće. Pogledasmo, lijepo, crkveno zdanje i popričasmo sa tihim sagovornikom. Ledena voda, sa izvora u dvorištu, potpuno je, otklonila znakove umora. Oprاشtamo se od ovog vrlog čovjeka i vozimo kroz selo do planinarskog doma. Ne bješe nikoga. Opet ništa od kafe!

Po planu, kroz Gornjačku klisuru, odlazimo do manastira Gornjak. Monahinje nas pustiše da pogledamo crkvu i isposnicu. Još toplog razgovora, pa nastavak pješačke ture, pored rijeke Mlave. Prošetasmo dolinom do lokalnog izletišta. Poznate scene upaljenih roštilja. Sportski duh nacije! Tu se odvaja staza za planinu Ježevac, pa se vratismo do auta u zadnji čas. Oblaci su, naglo, istovarili svoj teret u vidu pljuska. Uspjevamo, kratko stati kod izvora „Četiri lule“ i slikati isposnicu u stijenama. Već na izlazu iz klisure, kiša nas je ostavila na miru.

U banji „Ždrela“, tom čudnom objektu (kao kula iz knjige i filma „Gospodara prstenova“), bila je gužva. Prošla nas je volja da skinemo znoj i prašinu sa naših tijela. Nadali smo se okrepljenju u krajputaškoj kafani „Dobar hlad“. Napokon kafa! Ambijent opravdava naziv kafane. Cijela dva sata se prepustimo hedonističkom uživanju. Kruna na odličnu turu i divan dan.

Homoljska polja su nam mahala, procvalim obiljem, dok smo napuštali Petrovac. Vratismo se u Beograd, starim, Smederevskim putem. Na vrijeme, da uhvatimo Dunav kako lijeno pretače subotu u nedelju.

Tekst i foto: Branislav Makljenović

Na vrh otoka

Grupa planinara iz *Hrvatske* istraživala je znamenitosti otoka *Raba* i osvojila najviši vrh Kamenjak (408 m)...

Moja ekipa i ja 21. i 22. 5. zaputili smo se na otok Rab u organizaciji udruge „Ekospiritus“. Dan je započeo laganom glavobljom i dugačkom vožnjom do otoka. Krenuli smo rano u jutro iz Zagreba i svima nam je falila dobra stara kava. U Jablancu smo se ukrcali na trajekt do uvale Mišnjak.

Rab se inače nalazi u povoljnem geografsko-prometnom i geografsko-turističkom području. Pruža se sjeverozapad-jugoistog paralerno s koprom podvelebitskog primorja. Dio Raba koji je okrenut Velebitu je stjenovit, bez raslinja. Put do uvode vodio je sa te strane, te se stoga ulazak na otok činio kao ulazak u pustinju. Samo kamen, more i jako sunce...

Naš put imao je nekoliko ciljeva. Jedan od ciljeva bio je posjet crkvi sv. Petra iz 10. st. Tamo nas je dočekao župnik koji nam je malo ispričao o povijesti tog kraja. A preljubazni domaćini su nas iznenadili sa rakijom i kolačima. Naime dok smo mi bili u crkvi oni su ispred crkve postavili stolove i izložili su kolače, te domaće rakije. Rakija od mirne, medovača, rakija od šipka, orehovec... Mljac! Jutarnja glavobolja i pospanost su naglo nestali. Nakon toga smo se zaputili na zloglasni Goli otok. Voditelj nam je pritom ispričao neka svjedočanstva ljudi koji su još danas živi, a koji su pretrpjeli pakao Golog otoka. Sami prizori sa otoka govore sve...

Nakon Golog otoka zaputili smo se na pješčanu plažu u Loparu. Tamo smo se izležavali na pješčanoj plaži, malo da odagnamo crne misli pakla koji se odvijao na Golom otoku. Neki su igrali picigin, a neki su dovršavali doručak iz ruksaka. Sunce nam je pritom milovalo kožu i činilo nam dan ugodnijim.

Kad smo se napojili, okupali i odmorili, zaputili smo se u Kampor. To je zaljev Sv. Eufemije. U Crkvi

Goli otok

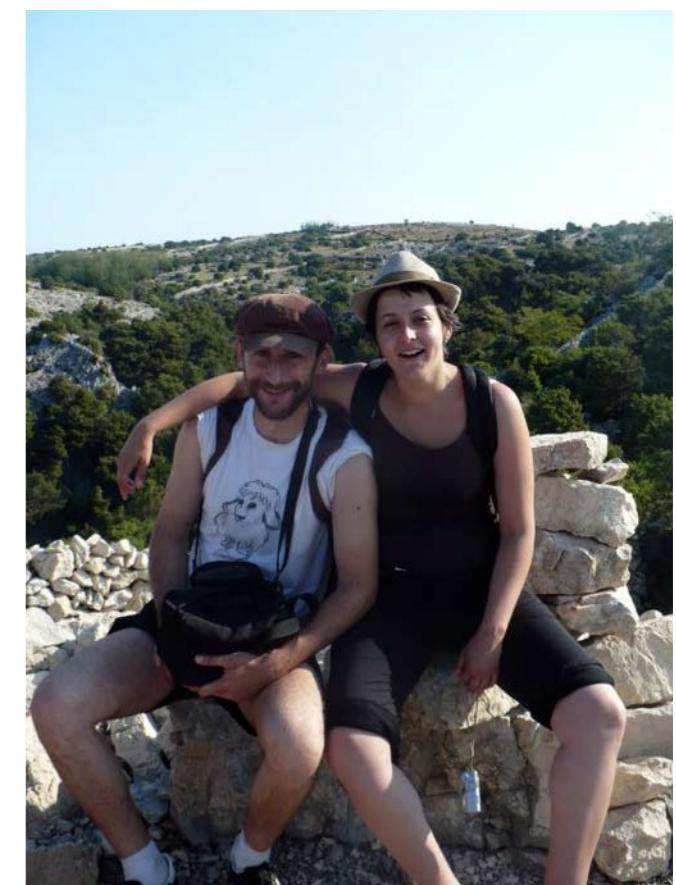
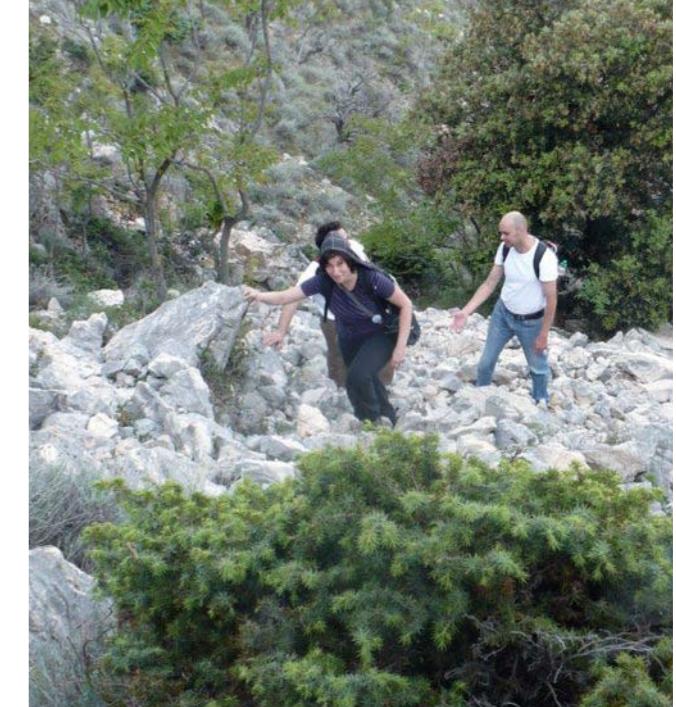
sv. Bernarda smo zajedno sa mještanima slavili Sv. Misu. Tamošnji župnik fra Nedjeljko upoznao nas je sa povijesti tog mjeseta. Otvorio nam je muzej u kojem se čuva dokument na kojem je najstariji zapis s imenom Raba, te mnoštvo starina... Mještani tvrde da su zapis stariji od Amerike i da smo zbog toga mudriji od njih...

Nakon toga smo odsjeli u školi na otoku Rabu. To znači da smo samo rasprostrli vreće za spavanje i uvukli se u njih. Neki su otišli u razgledavanje grada, u šetnju rapskim poluotokom, ispod četiri rapska zvonika. Ja sam to ostavila za drugi dan jer umor me svladao...

U nedjeljno jutro zakukurikao je pijetao na mom mobitelu, a to je značilo da je 5,30 u jutro. Probudio je dvadesetak mojih cimera i mene, te nas natjerao na planinarenje na vrh otoka Raba, Kamenjak (408 m). I tako, krenuli smo mi najhrabriji na vrh Raba sa velikim podočnjacima u nadi da se gore nalazi restoran i da kuhaju dobru kavu. No međutim na vrhu nas je dočekao samo predivan pogled prema Velebitu, otocima i pučini, te pokoja ovca koja nam se našla na putu, pa nas je izbezumljeno gledala što ovdje radimo ovako rano. Vjerojatno je mislila da smo odbijegli luđaci...

Nakon spusta okorijele kavopije su pojurile u najbliži kafić po dnevnu dozu. Nakon kave i doručka opet nas je dočekao župik, ali sad drugi župnik i druga crkva. Crkva sv. Marije. Nekad je bila katedrala. Župnik nas je upoznao malo sa crkvom, te povijesti tog kraja.

Poslije smo se zaputili u samostan benediktinki. Tamo su nas dočekale časne. Molili smo s njima molitvu šestog časa. Predstojnica nam je malo ispričala o redu i životu u samostanu. Pričala nam je o Čudotvornoj rapskoj gospi. Naime, postoji legenda... Na otoku je živjela kćer bogatog posjednika. Kćer mu je bila teško bolesna i neprekretna. Iznad kreveta je imala sliku rapske Gospe. I jednom prilikom čula je da joj slika progovara. Rekla joj je ustani kćeri i javi se časnama. Ona je na to odgovorila da kako će ići do njih ovako u spavačici. Ali ipak je otišla. Kad su je časne vidjele prvo su pomislile da je duh.

Jer ona je cijeli život neprekretna. Međutim kad je šok prošao shvatile su da je to ipak ona i da se dogodilo čudo. Odlučili su tu sliku odnijeti u Crkvu sv. Marije. No međutim nitko nije mogao skinuti sliku sa zida osim te djevojke. Tako da se nošenje slike odvilo svečano u procesiji pod vodstvom te djevojke. Kasnije su ljudi dolazili i još dolaze tražiti pomoći i zdravlje ispod te slike. Nekima su molitve bile uslišane.

Posjet Rabu završili smo kupanjem na plaži, šetnjom, pijuckanjem kave, jedenjem sladoleda.

Stigavši na kopno još smo posjetili uvalu Zavrtnicu koja spada u park prirode Velebit. Dva dana su prošla brzinom munje i za sobom ostavila pregršt uspomena...

Tekst i foto: Karmela Brkić, Zagreb

Serbian seven summits by bike

Pet bajkera, šest dana, sedam najviših vrhova Srbije. Ukupno 544 km i 8.091 mnv... Ukratko, bio je to prvi „*Seven summits*“ na planinama *Srbije*, ali sa mountain bikeom...

Tim vrhunskih sportista, u okviru jedinstvene manifestacije „*Serbian seven summits by bike*“ (od 21. do 29. 5.) prešao je biciklovima 544 km i za šest dana osvojio sedam najviših vrhova Srbije. Ukupni uspon je 8.091 mnv, što je ekvivalentno usponu na Himalajski vrh Anapurnu - deseti vrh sveta. „*Seven summits*“ u svetu alpinizma predstavlja svojevrsni „grand slam“, ali ovo je korak dalje, jer se svi vrhovi „penju“ biciklovima. Organizator je Savez

EKIPA

- **Dragan Jaćimović** (prvi Srbin na Mont Everestu, zasluzni sportista i mountaineer)
- **Marko Nikolić** (vlasnik nacionalnog rekorda, skijao sa 7.000 mnv, zasluzni sportista i prvi Beograđanin na vrhovima preko 8.000 mnv)
- **Vlada Matić** (organizator biciklistickog eko karavana kroz Srbiju)
- **Srđan Veljović** (Ptica trkačica - osvajač Akonagve, vrhunski sportista i profesionalni biciklista/freebiker)
- **Boža Ristić** (osvajac Akonagve, vrhunski sportista i jedini učesnik Srbije na trci Pariz-Dakar)
- **Vladimir Nedeljković** - Tesla (logistika tima, drajver)
- **Srđan Stanković** - Šaman aka Termit (logistika tima/drajver)
- **Ana Zeković** - Momak (logistika Ptici trkačici / drajver)
- **Đorđe Ambrozić** - Džo Pantličara (snimatelj)
- **Luka Miličević** (snimatelj)
- **Katarina Batuta** - Fenserka (fotograf)
- **Uroš Višekruna** (fotograf)

extremnih sportova Srbije, a suorganizatori „Extreme summit team“ i „Supernatural eco pokret“.

PRVI DAN - PRVA ETAPA

(Knjaževac - Midžor - Vlasinsko jezero)

Dogovor je bio da ustanemo u 5.45, kako bi imali dovoljno vremena da doručujemo, fotografiramo se na vodopadu kod Kalne i na vreme stignemo u Knjaževac, gde je zakazan start u osam sati. Jutro je bilo bajkovito. Deo logistike (Tesla i Srđan Šaman) je otišao ranije, kako bi postavio startnu kapiju i organizovao sve što treba za početak prve etape. Kasnili smo akademski - 15 minuta. Knjaževac nas je sjajno dočekao! Bio je tu veliki broj biciklista, TV ekipa, osmesi i prvih deset kilometara pedlanja do sela Štrbac bilo je pravo uživanje. Tu smo se rastali jer je prognoza govorila da će popodne biti grmljavine i pljuskova. Drugarska etapa je završena i mi smo vozilima otišli do Balta Berilovca odakle smo i planirali naš start.

Za otprilike dva i po sata pedlanja bili smo na Babinom Zubu, a u tom trenutku smo prešli oko 1.300 m visinskog uspona i u poslednjem trenutku pobegli od kiše. Sat i po smo morali da čekamo u hotelu da prođe pljusak. U tim trenucima sam razmišljao koliko sam podigao svoju formu na odnosu na prvi izviđački vikend kad mi je trebalo više od tri i po sata za istu deonicu. Ipak, to je i dalje bilo daleko od ostatka ekipе koji je bio brži i jači... No, na meni je bilo da i dalje učim, s obzirom da mountain bike vozim tek dva meseca.

Čim se kišica malo smirila dao sam komandu za pokret, pa šta bude - biće. Svi smo obukli gorotex jakne i krenuli. Samo je bela „navara“ sa fotografima i snimateljima krenula ka vrhu (jer je najviša), a deo ekipе je morao da ostane. U startu je bilo malo problema sa uzbrdicama, skidanjem SPD-a, ali najzanimljivije je bilo da te „uzbrdice“, koje smo prelazili prvi dan gurajući bajkove, posle nisu predstavljale problem za vožnju. Najzanimljiviji trenutak je bio kad su se Boža i Srđan-Ptica trkačica, izdvojili iz grupe i kao da ih neka nevidljiva sila goni, krenuli ka vrhu iz pet-

Photo by: hiishii.com

nih žila. Biciklovima su stigli za sat i dvadeset minuta od hotela „Babin Zub“ na Midžor. Jaćim, Vlada i ja za sat i pedeset minuta. Pomislili smo, ako budemo išli ovim tempom niko neće stići do šeste etape... Možemo da izdržimo dan-dva, ali treba misliti o tome da šest dana za redom imamo takve napore bez mnogo prilike za odmor. Složili smo se da treba smanjiti tempo.

Nebo nam se otvorilo na najvišem vrhu Srbije - ništa od kiše. Prešli smo više od 2.000 m visinskog uspona bajkom! Fotkanje, smrzavanje na vrhu u dresovima, pa onda nizbrdo prelepm grebenom Midžora.

Nažalost, na pola puta mi je „zvezknuo“ prednji disk... Ispostavilo se da će sve etape izvozati bez

Photo by: hiishii.com

prednje kočnice, ali šta je tu je! Keep cycling...

Brzo smo se vratili do Babinog zuba - ručak i donosimo odluku da odustanemo od spusta ka Toplom Dolu i Zavojskom jezeru. Izgubili smo tih dragocenih sat i po zbog kiše i grmljavine, a X trail svakako nije mogao šumskim putem preko Toplog Dola. Na moju veliku žalost, tu deonicu nismo mogli da vozimo. Meni je ona posebno draga i više puta sam peške prolazio tuda. Šta je tu je! Dug je put ka Vlasini, pa krećemo za Pirot, točimo gorivo, a u Babušnici se snabdevamo kolačima (koje su na kraju pojeli samo Srđan Šaman i snimatelj Džo Pantličara, što im niko nije oprostio).

Prolazimo pored Golemog Stola i grabimo ka Crnoj Travi i Vlasinskom jezeru gde stižemo oko 22 sata. Prelepi ambient vile „Vlasinski vrtovi“, tuširanje i klopa u obližnjem hotelu za čije je konobare i nivo usluge Dante izmislio deseti krug pakla.

Oko ponoći svi smo bili u svojim sobama, zadovoljni jer smo eskvirali Teslu (mnogo, bre, hrče), a nezadovoljni jer smo jeli kasno. Probaćemo to da ispravimo sutra.

**Marko Nikolić,
Savez extremlnih sportova Srbije**

DRUGA ETAPA (Vlasinsko jezero - Veliki Strešer - Besna kobila)

Da li vam je poznat osećaj kada vam za vrat padne hladna kap kiše? Jedna mala, sičušna, ali hladna kap!? E, to je ono što mene izbací iz takta! Ele, prošla je jako prijatna noć u predivnom pansionu. Na doručku smo se „priyatno“ ispričali sa „ljubaznim“ konobarima iz hotela - opet! Približio se i trenutak

kada smo morali napustiti predivnu okolinu Vlasinskog jezera.

Marko kreće ranije da bi se našao sa momcima iz Vranja koji će voziti sa nama. Boža, Jaćim, Srđan i ja krećemo. Naš start sasvim slučajno obeležava grom iz vedra neba. Ljubazna vlasnica pansiona potvrđuje znalački, onako usput: „Ma nije to kod nas, to je tamo gore!“. Pa tamo gore i idemo, pomislio sam ali se ne usudih da glasno izgovorim.

Kako smo krenuli tako smo i stali - sačekuša nasred puta. Kamašne na nogama i kamera u ruci. To je lokalni planinar, poštovalec Jaćimovog lika i dela. Sa obližnjeg proplanka grupa dece, koja mu skandira, približava nam se trčeći. Više nije bitna grmljavina. Ovakva energija i želja da se upozna naš alpinista „Br. 1“ mora se ispoštovati. Stajemo svi, počinje snimanje, fotografisanje...

Nastavljamo dalje i ubrzo - eto nje! Prva hladna, mala, sičušna kap koja nalazi put do mog vrata. „Ne volem!“ Nisam nešto naročito raspoložen. Logistika deluje brzo, deli nam jakne i mi po kiši ubrzo stižemo do Marka i drugara. Na prvi pogled se videlo da su dobra i iskusna ekipa. Hladno je, mokro, a oni nasmijani i uzbudjeni što će s nama izvesti bajkove na šesti najviši vrh u Srbiji - Veliki Strešer.

U nekom trenutku, odlučujemo da krenemo. „Kiša će prestati!“, poprilično neuverljivo dobacuje neko. Kada smo se udaljili od sigurne nadstrešnice dovoljno da se ne možemo brzo vratiti, kiša je počela da tuče sve jače i jače. Kukao bih na glas, ali ja imam jaknu, dok Goran i ostatak članova MTB kluba iz Vranja nose dresove s kratkim rukavima. Nije im hladno i grabe napred. Ne zaustavlju se ni pred nanosima grada koji nas je preduhitrio. I još se smeškaju. Čutim i vozim dalje. Gazimo kroz blato, kisnemo, točkovi proklizavaju pod gomilom leda i u jednom momentu ja shvatih da ležim u kaljavoj vodi. Udario sam točkom u kamen koji je bio skriven u bari, SPD patika mi se nije otključala sa pedale na vreme i... Šta tu ima da se priča više... E, ako je neko pomislio da sam tada odlepio, vara se. Nabacujem osmeh na lice. Nirvana! Kapi kiše koje padaju za vrat, više nisu hladne. Konačno postaje zanimljivo! Postajem svestan činjenice da doživljavam nešto što će malo ko imati prilike da doživi. Takođe, jasno mi je da se nalazim u situaciji koja je po svemu jedinstvena za mene, ali tu je i saznanje da smo prešli već više od pola puta do vrha. I, kako to obično biva, kada se pozitivne misli slože, sve postaje lepše i lakše. Za neverovati, ali kao u klasičnim scenarijima filmova holivudske produkcije - kiša prestaje, oblaci se razilaze. Tek tada dobijamo priliku da se sa pratećom ekipom „malo porazgovaramo“ i bolje upoznamo.

Svakom rečju, sve su nam draži i sve smo bliži. Kao da se poznajemo godinama. Prosto nam je žao što će druženje sa „tamo nekim bajkerima“ biti završeno krajem dana. Sjajna ekipa!

Poslednju etapu uspona gurali smo bajkove. To je

Photo by: hiishii.com

naše prvo suočavanje sa njihovom punom težinom. Jeste li znali da je bajk mnogo teži kada se gura uzbrdo, nego kada se vozi nizbrdo?

Ekipa logistike, snimatelja i fotografa bodri nas u poslednjim metrima uspona. Znači nam to. Znači nam mnogo! Euforija, fotografisanje, čestitke, pogled na Vlasinsko jezero i Besnu Kobilu... Idemo dalje.

Spuštajući se sa Velikog Strešera, pedalajući do Besne Kobile bili smo nagrađeni predivnim pogledom na nedirnute predele jugoistočne Srbije. Kada je priroda i njena očuvanost u pitanju, modifikovaču onu poznatu izreku u „što južnije, to bogatije“.

Danas je bio savršen dan, uglavnom off-road i bespuće, a sutra isto tako - samo više. Pedeset i jedan kilometar netaknute prirode i dva vrha u jednom danu. Stay tuned!

Vlada Matić

TREĆI DAN - TREĆA ETAPA (Besna Kobila i Dukat/Crnoch)

Nekako mi je druga etapa bila najteža... Pomislio sam, ako se budem tako osećao i dalje - neće valjati.

Photo by: hiishii.com

Photo by: hiishii.com

Kad ne lezi vraže! Lepo sam spavao u planinskom domu u podnožju Besne Kobile, pa sam se, iako smo ustali rano, osećao vrlo dobro. Bolovi u listovima su prošli, a veče pre toga jedva da sam hodao na levu nogu. Biće smešno kad napišem, ali tada sam shvatio da mene, u stvari, svo vreme zeza SPD, koji nije dobro namešten, pa mi levo stopalo ide blago ka unutra. Zbog toga i takvi bolovi u listu. Šta ćeš, neko uči na svojoj koži i dobro je da sam na vreme primetio.

Naravno, dogovor sa kuhinjom ništa nije značio. Iako smo postigli „čvrst dogovor“ da ćemo za doručak imati kačamak - opet su na programu jaja i poneka virsla! Videlo se da se svi suzdržavaju da prasnu. Ipak treba čuvati energiju...

Prognoza kaže: „Kiša!“ OK, idemo! Nismo od čokolade, pa da se istopimo! Pa i juče smo iskisli... Jutro je predivno, za pedesetak minuta smo bili na četvrtom vrhu Srbije - Besnoj Kobili. Neverovatan pogled, Crnook u daljini, grebeni, šume, netaknuta priroda daleko od asfalta i naselja. S obzirom da sam jedini vozio tu etapu sa momcima iz Vranja (10 dana

pre starta ekspedicije) znao sam da me čeka najlepša i jako zahtevna etapa. Objasnio sam snimateljima i fotografima da daju sve od sebe, jer ovaj kraj je totalno neistražen i nepoznat većini outdoor sportista, a kamo li da ima dobrih fotografija i opisa.

Krećemo grebenom Besne Kobile ka Crnooku. Znamo da će celokupna tura biti duga oko 50 km, od čega 12 km spusta. Svi komentarišu prirodu i često staju da se „napune“ gledajući nepregledna prostranstva. Imamo puno blata i vode na putu, no to daje posebnu draž vožnji. Vlada je prednjačio jer obožava takvu vožnju. Svaki glib i bara bili su njegovi, a fotografije su fenomenalne. Svi imamo osmeh na licima i ne zna se kome je lepše - logistici ili nama! Prolazimo blizu makedonske granice, pa onda zavijamo ka Bugarskoj. Na putu do samog Crnooka ima blizu deset izvora pitke vode, a od Crnooka ka Besnoj Kobili sigurno još toliko. Ovo je raj za mountain bikere! Dovoljan je jedan bidon i samo ga dopunjavate.

Posle dva sata vožnje, gledamo Besnu Kobilu među munjama i gromovima. Koja sreća! Nas i dalje prati sunce, a oko nas je mestimčno - „Mordor atmosfera“. Taj dan sam imao najviše snage. Uvek sam bio među prvima i verujem da je samo jedna stvar uticala na mene: lepota skrivene i neistražene Srbije. To je deo između Trgovišta i Vranje. Daleko od civilizacije...

Naravno, poslednja dva kilometra ka Crnooku (peti vrh Srbije 1.881 mnv) morali smo da guramo bajkove. To je jako strm deo, a kako je Tesla gore ispeo „navaru“ sa logistikom - ne znam ali za to treba da dobije nagradu. Kako smo izašli, tako je počela kišica i u isto vreme je izašlo sunce! Tu smo se najmanje zadržali jer vreme nije obećavalo, a imamo oko 1.000 mnv spusta kroz prelep selo donjem Dukata (Crnistica). Stvarno, taj spust se jedini može porebiti sa spustom sa Jankovog Kamena ka Pesteru. Gomila krivina, potoka, vododerina, borovih i listopadnih šuma, paleta svih boja u prirodi, meštana koji nas čudno gledaju...

Nismo se mnogo trudili da pravimo video snimke i fotke, jer jednostavno ne možete da kontrolišete osećaj želje da se sjurite niz takvu stazu. Ispostavilo se da je to prava stvar. Kad smo stigli na „magistralni“ put Vranje-Bosilegrad i krenuli da pakujemo bajkove pošela je kiša. Kakav dan! Po meni, ovo je bila najlepšta etapa bez i jednog kvadratnog metra asfalta. Mislim da smo 90 odsto vremena vozili na visini od 1.400 do 1.500 mnv...

Tuširanje i, za divno čudo, lep paprikaš u domu. Prvi dan da sam vozio bez SPD-a i isplatilo se. Bolova više nema! Moraću pod hitno da štelujem SPD... Pakujemo se i krećemo ka Vranju. Nažalost, nismo mogli da prihvativamo poziv mauntinbajkera iz Vranja da zajedno odemo na klopnu, jer je dug put do Kopa. Večerli smo u Leskovcu. Pretpostavljate šta... I to na brzinu, pa posle preko Žitorađa i Blaca - pravac

Photo by: hiishii.com

planinski dom Rtanj/Kopaonik. Stigli smo tek u 23 sata. E, tu se stvari menjaju! Civilizacija je prisutna, imamo net i konačno ćemo moći da kačimo fotke po blogovima i socijalnim mrežama!

Izmrcvareni ležemo u krevete u nadi da ćemo sutra opet imati sreće sa vremenom, jer je prognoza uvek ista - kiša! Mada, videlo se i do tada da od toga nema ništa! Naša volja i pozitivna energetika je razbijala sve oblake, pa nema razloga da tako ne bude i dalje!

**Marko Nikolić,
Savez extremnih sportova Srbije**

ČETVRTA ETAPA

(Brzeće - Pančićev vrh - Studenica)

Posle tri dana pedalanja po bespućima Stare Planine i Vlasinskog kraja, ispunjenih nesvakidašnjim lepotama i predelima, umornih tela dočekasmo sve blagodeti poznate nam civilizacije. U Rtnju, na Kopaoniku svi se osećamo kao kod kuće. Iako je ponoć, iako je za nama težak i naporan dan, četiri odvozana vrha, svi smo odmah rasklopili svoje laptopove i počeli sa povezivanjem. Ne bih se na to posebno osvrtao da te večeri nisam preko skype-a dobio jednu divnu pesmu i neka divna saznanja koja su mi ulila novu snagu za napore koji su nas očekivali... Prevrćući slike u glavi od prethodna tri dana, sa slušalicama u ušima (dobar način da se pokuša spašavanje u sedmokrevetnoj sobi), sastavih možda dva sata površnog sna.

Prognoza kaže da će opet padati kiša. Ustao sam oko pola šest, izašao napolje... Divan dan! Sunce obasjava Pančićev vrh. Dogovor je da se ne kreće

rano, jer svima nam treba odmor. Šetam oko doma i čekam da se drugi probude. Prikupljamo se polako i doručkujemo. Kačamak konačno! Nešto smo ga svi priželjkivali ovih dana.

Pakujemo se lagano. Izostaje uzbuđenje koje smo osećali prethodnih dana. Danas nema toliko izazova, danas nema nepoznatog... Vozićemo asfaltom od Brzeća do baze kod Konaka, a onda preko Krsta makadamom do Pančićevog Vrha, pa nazad, 21 km spusta do Jošaničke banje.

Polazimo iz Brzeća odlično raspoloženi. Prvi kilometar-dva vozimo u grupi, a onda se Jaćim, Boža i ja malo odvajamo. Teče neka neobavezna opuštena priča, a potom, kao da se umešao đavo iz filma „Mi nismo Anđeli“ i izgovorio ono čuveno: „Ovo je jače od meni“, počinje prvo blago, pa onda sve brže i brže okretanje pedala. Iako sam pre svega planinar i freebajker, prija mi ubrazanje, volim brdo i asfalt... I tako, na Jarmu smo brže nego što smo očekivali - za jedan sat i 15 minuta. Odatile nastavljamo svi zajedno. Vreme nas služi. Iako je prohladno, ovo je lep, sunčan dan... Prelazimo na makadam i prilazimo Pančićevom vrhu u koloni praćeni začuđenim pogledima iznenađenih turista... Pet biciklista i tri džipa, kompletne ekipa na vrhu najpoznatije planine u Srbiji.

Čestitke, zadovoljstvo, slikanje... Pao je i peti vrh, ostala su još dva. Sada Markova ideja izgleda moguća, zadovoljan sam i siguran da ćemo uspeti.

Spust je nagrada svakom biciklistu za proliveni znoj i muku na usponu. Ovo je jedan od onih... Nagradio nas je za sve muke 21 km nizbrdo... Juuuuuuu!

Ručak i pljusak, oluja, grmljavina... Donosimo odluku da se do Ušća prebacimo džipovima. I dalje kiša. Ja ipak odlučujem da vozim tih 11 km od Ušća do Studenice i u jednu od najvećih naših svetinja stignem na dva točka. Mokar u mističnoj tišini stižem u sumrak. Sutra je novi dan.

Srđan Veljović

PETA ETAPA

(Studenica-Jankov kamen-Novi Pazar)

Ustao sam u rano jutro kako bih otiašao do crkve da se pomolim ili popričam sa anđelom koji sedi na mom ramenu ili čak možda da popričam u miru sa samim sobom. Kako god, ako ne veruješ u ono što želiš teško da će se ostvariti. Razni šumovi te sprečavaju da iskreno veruješ, jer ti misli lete na sto strana. Danas je najteže biti ovde i sada. Prisutan. U skladu sa sobom i prirodom. Otuđujemo se polako. Imamo naučene obrasce za komunikaciju sa drugim ljudima koji su potpuno bez emocija, automatizovani i proračunati. Čak iako volimo nekoga iskreno, nesvesno primenjujemo te iste obrasce. Držati sve pod kontrolom i nikako se ne prepustati osećanjima - muka je modernog čoveka.

Uspon na najviši vrh Golije (Jankov kamen), prošao je mnogo lakše nego što smo očekivali. Nabujali potoci i svežina gусте šume su kao lek dok pedalaš uz brdo. Na vrhu antena repetitora, kao i svuda po Srbiji. Imali smo lepo vreme, pa smo mogli da uživamo u pogledu na Peštersku visoravan ispod nas.

Photo by: hiishii.com

Na spustu je bilo oštvo. Nikada brže nisam vozio. Kamenje pršti na sve strane i bas me čudi kako mi je „bike“ izdržao do Duge Poljane. A u selu – kafana. Čovek tek skinuo jagnje sa ražnja. Šta ćeš, svratismo na ručak, jer kada se mora - nije teško. Od Duge Poljane do Novog Pazara ima 35 km. Krenuo sam prvi jakim tempom, „dopingovan“ jagnjetinom sa Pestera i prvih 20 km vozio sam potpuno sam. Onda me je „uhvatilo“ Srđan, pa smo zajedno ušli u Novi Pazar. Stigli smo za manje od 50 minuta! Posle sam se pitao: „Šta mi bi?“...

U Pazaru, naravno, čevapi, kolači, boza i ostale lokalne đakonije. Uveče su me „startovali“ drugari iz lokalnog planinarskog kluba, pa sam morao sa njima na piće. A duša mi spava! Ali iz poštovanja prema njihovom gostoprимstvu družili smo se neko vreme. Zaspao sam pre nego što mi je glava dotakla jastuk.

Danas smo presli 96 km preko Golije sa 1.600 m uspona. Ko je ovde lud? Pa mi ,naravno!

Šesti vrh je završen. Sutra nam ostaje poslednja etapa - Pogled (2.156 m) i „7summits by bike“ biće kompletiran. Ne sumnjam u to.

Dragan Jaćimović
Extreme Summit Team

ŠESTA ETAPA

(Mokra Gora - vrh Pogled)

Znate onaj osećaj kada čekate da vam se desi nešto što će biti najteže, najzahtevnije i najveći izazov? E, ova etapa naše ekspedicije bila je baš to!

Zamislite da vas posle pet dana neumornog pediranja, jurcanja, umornih mišića, neispavanih noći, istrošenih želja i snage čeka najveći izazov do sada.

Tako je počelo naše jutro... Prepuno neizvesnosti i očekivanja, sa određenim predubeđenjima i bojaznim. Doručkovali smo u klasičnom novopazarskom stilu - mantije i domaci jogurt, kao „gorivo“ za napore koji su pred nama. Ubrzo zatim, postavili smo startnu kapiju (ništa bez naših momaka-logističara Tesle i Srkija) i poređali se u centru da zvanično krenemo. Bilo je tu i par jako interesantnih „životnih“ trenutaka, koje smo Uroš i ja, kao deca, jurili da zabeležimo - radosne lokalce koji su se sa oduševljenjem družili sa ekipom, štelovali bajse i kupili bajkerske fore i fazone.

Interesantno je bilo voziti kroz te stare ulice, prepune ranoraničaca koji su zaintirgirano gledali naš šareni konvoj kako lagano napušta Novi Pazar... Deca mašu, jure nas na malim biciklima, sustižu, pa nestanu, a momci verglaju kao da je prvi dan. Voz u zanimljivim formacijama i smeškaju se, valjda ima uživanja i u toj vožnji užbrdo!

Tu smo uhvatili priliku da slikamo par interesantnih akcija, celog konvoja, pa samih bajkera kako zuje po putevima obavijenim brojnim tunelima, stenama, provalijama... Verujem da smo tog dana iznervirali dosta vozača zbog blokiranja ulica, spore vožnje i zauzimanja tunela. Pa, evo, izvinjavamo se zbog toga! Sve je to samo zbog dobrog kadra i akcije!

Dok sam se tako bezbržno vozila u gepeku „navare“, hvatajući kadrove iz pokreta, prošlo mi je kroz glavu da ovo uživanje i „vetar u kosi“ neće potrajati još dugo, jer danas džipove ostavljamo dole. Dakle, oni ne idu na vrh, već samo mi i oprema na leđima. Ali šta je - tu je. Sada nema nazad.

Nedugo zatim sam uvidela da ima nešto posebno magično u šumi Mokre gore. Tišina i intenzivan vazduh koji pojačava utisak divljine u kojoj se nalazimo. Ne mogu da zamislim bolji prizor za vožnju bajsa i da čekam skrivena u travi i lišću da momci najdu, pa da ih „zamrznam“ u ovako fantastičnom trenutku.

Kiša. Opet nas juri i preti, otežava poslednji i onako zahtevan dan. Pada po malo, dovoljno da nas natiera da obučemo jakne i da trpimo već prisutnu jaku vlagu...

Četrdeset i deveti kilometar je bio kraj izuzetno napornog pedlanja bajkovima kroz urbane i divlje predele, i početak novog dela naše avanture. Stigli smo do zaravni „Kosovo Ravno“ gde smo bili prinuđeni da se „parkiramo“.

Imali smo malo vremena da se odmorimo i da iskoristimo sunčani trenutak da napravimo pravi outdoor ručak (hvala Bogu, pa je Ana imala snage da ponese hranu za ovoliku ekipu). Šteta je što se nismo i ranije setili da jedemo u prirodi, rukama, dok sedimo na nekim isečenim stablima ogromnog drveća...

Naivno nasmejani i nesvesni zadatka pred nama,

Photo by: hiishii.com

Photo by: hiishii.com

krenuli smo da penjemo poslednjih izuzetno teških pet kilometara uspona ove divlje planine, koje nikako nismo mogli da osvojimo na lakši način... Bajkovi u ruke, foto i video oprema na leđa. Cela ekipa hrabro je krenula sa pentranjem strmim, kamenim, blatinjavim putem ka vrhu. Bilo mi je neverovatno teško da izbalansiram želju da slikam svaki trenutak i čošak ove magične šume i akcije, a da održim normalan tempo za penjanje koji treba da potraje tri sata. Korak po korak, blato, pa kamenje, putić iznenada nestao, osvrnem se, a oko nas prava šuma - ona netaknuta, divlja, nemilosrdna, intenzivnih boja... Momci neumorno nose svoje bajkove na leđima i probijaju se kroz stabla i granje ogromnog drveća i klizave strme nagibe poslednjeg dela šume koja će izgleda uskoro da nestane... A u glavi mi se vrti koktel emocija... Smenjuju se oduševljenje, prizori, kadrovi, ushićenje...

U trenutku sam malo zaostala za grupom, slikajući neke čudne biljke, i kada sam ih konačno stigla - eto prizora kao iz bajke! Svi sede i odmaraju u „zelenoj salati“ od divlje trave i koprive, a iza njih masivni obronci planine. Sve to na prelepoj zaravni sa

Photo by: hiishii.com

napuštenim katunima. Taj predah prekinuo je i novi napad kiše, ovaj put pljusak, koji smo uspešno eski-virali skrivanjem u jednom od katuna. Taman smo osvojili i momenat za slikanje i sprndju.

Akcija se nastavlja! Kolona ekspedicije na već umornim nogama grabi dalje, uz nove strme delove, ovaj put sa stenama i nekom čudnom vegetacijom, a vreme se sve više kvari i sve više počinje da liči na ružnu jesen, obavijenu maglom i teškim oblacima. Par stotina metara kasnije počinje da grmi i seva. Gasimo svu elektronsku opremu i nemamo nikakav zaklon. Samo nastavljamo dalje uzbrdo.

Pomalo demotivisani ovako tmenuim prizorom, sve teže se penjemo. Vrh ne vidimo, a oprema je sad već duplo teža. Vlada i Srđan vode ekipu napred i bodre nas da je stvarno ostalo još samo malo...

Photo by: hiishii.com

I stvarno! Posle tri i po najteža sata ekspedicije izvirili smo iz nekog žbunja, i to je bilo to! Vrh! Tabla: „Pogled - 2.156 m“. Popeli smo se! Cela ekipa se skupila nedugo zatim, svi euforični i srečni, a pre svega bajkeri, jer su uspeli! Padaju čestitke i zagrljaji. Malo smo smorenici što od pogleda nema ništa. Samo magla, žbunje i mi... Ali Šaman Srki se ne opušta! Izvodi svoje šamanske pokrete, a ostali se euforično se smeju i raduju postignutom cilju. Energija je na zavidnom nivou, a ja postavljam momke da ih slikam još jednom zajedno i poslednji put, kao što radimo na svakom vrhu. Okinula sam prvu fotografiju. Podižem pogled da podesim svetlo, kada ono plava rupa na nebnu! Ne verujem šta vidim i počinjem da se smejem na glas. Momci okrenuti leđima mogli su samo da vide emocije na mom licu i kako se derem od sreće jer nam se nebo otvara pred očima! Apsolutna euforija nastupa, nebo se otvara kao u nekoj mitološkoj sceni, sa belim puder-oblacima, snopovima sunca i prelepim plavim nebom! Tu i nastaje najlepša zajednička fotografija bajkera, sa uhvaćenim i zamrznutim najsrećnijim emocijama. Kakav vrhunski završetak ovako pozitivne i nesvakidašnje akcije. Sada definitivno znam šta stvarno znači „slag na torti“!

Dole smo sišli već nekako i to po suncu! Nismo ni skapirali koliko nam je vremena trebalo, jer nas je ovaj pozitivan osećaj držao dugo... Kasno uveče smo stigli u Novi Pazar i na večeru celog tima, da proslavimo i sabaremo utiske! Jer popeli smo sedam najviših vrhova Srbije za šest dana, a to nije mala stvar!

Katarina Batuta
www.hiishii.com

Biciklističko druženje u Doboju

Biciklisti iz *Republike Srpske* družili su se i „biciklirali“ na ozrenskim visovima. Bio je to dobar uvod za početak rada dobojskog biciklističkog kluba...

Oko 8,30, pred dobojskim klubom „Hol“, počeli da se okupljaju domaći biciklisti i da pristižu biciklisti iz Banja Luke i Modriče. Tu smo popili jutarnju kafu, podjelili sendviče... Upoznali su se oni koji se do tada nisu znali, s obzirom da je to bilo prvo takvo druženje u Doboju. Pripremili smo se za polazak.

Dok smo se pripremali za polazak, pogled smo dizali u nebo, a ono što smo mogli vidjeti obećavalo je lijep i sunčan dan. Znali smo da nas, pored lijepog dana, zbog jučerašnje kiše očekuju blatinjave i tehnički zahtjevne staze. Grupa od dvadesetak biciklista, naoružana dobrom voljom i željom za avanturizmom, krenula je oko pola deset u pohod na Gostilj. Blato i vodom poderane šumske staze, koje su prijetile da pokvare druženje sa biciklima i prirodom, još više su podigli adrenalin i samim tim doprinjeli još boljem ugođaju. Cjelodnevnu vožnju, koja se završila naveče oko sedam časova ciljem u Doboju, uz čašicu razgovora i sumiranje utisaka, obilježila je pozitivna atmosfera, druženje, razmjena iskustava, fotografisanje na prelijepim pejzažima...

Družili su se članovi Biciklističkog kluba „Doboj“, Planinarsko-alpinističkog kluba „Summit“, „Cross Country tim“-a Banja Luka, kao i pojedinci iz Dervente i Modriče.

Podsećamo vas da se Ozren gora nalazi u sjevernom dijelu Bosne i Hercegovine, u pojasu nižih planina. Smještena je u međurječju rijeka Bosne prema zapadu i Spreče prema sjeveru. Ozren se dalje proteže u pravcu jugoistoka gdje na jugu prati predivnu rijeku Krivaju i spaja se sa šumovitom planinom Konjuh, dok se obronci Ozrena prema istoku spuštaju na jezero Modrac. Ovaj predio karakterišu prostrani proplanci, bujni pašnjaci, termomineralni izvori, čisti planinski potoci i brojne

Više o turističkoj i sportsko rekreativnoj ponudi na planini Ozren možete pogledati na Internet stranici:

www.ozren.org

kao i na stranici:

www.srccpreslica.com

rječice koji vijugaju kroz borove i hrastove šume. Klima je umjereno kontinentalna sa toplim ljetima i hladnim i oštrim zimama.

Sjeverni dio Ozrena podijeljen je u dvije velike biciklističko - pješačke rute u okviru kojih je moguće kombinovati kraće biciklističke i pješačke dionice. Težina obje rute sa kombinovanim stazama variraju od lake do srednje kategorije. Kompletno područje obilježeno je planinarskim markacijama.

Najviši vrh masiva Ozrena je Velika Ostravica (918 mnv), a ostali zančajni vrhovi su: Krstata ploča (893 mnv), Kraljica (883 mnv), Bojište (848 mnv), Kamenički vis (816 mnv), Veliki Brijeg (782 mnv), Gostilj (773 mnv), Preslica - Grebić Kosa (341 mnv). Najznačajnije riječne doline na Ozrenu čine rijeke: Jadrina (nastaje ispod Kraljice i ulijeva se u Spreču), Jablanica (izvire u Gornjoj Bukovici, a ulijava se u Bosnu kod Maglaja), Bukovica (ulijeva se u rijeku Turiju koja ide u jezero Modrac).

Tekst i foto: Goran Prodić

Expedition Kanchanjanga Serbia 2011

Dvadesetog maja ove godine, u 7,30 po nepalskom vremenu, *Dragan Čeliković* se popeo na treći vrh sveta **Kanchanjanga 8.586 m...**

Kanchanjanga se nalazi na krajnjem istoku Nepala, na granici sa Sikimom (himalajska oblast Indije). Posle Everest-a, to je drugi vrh po veličini u Nepalu. Nakon osam ekspedicija u ovom delu sveta, mislim da je ovo jedna od najlepših planina i najlepša oblast Himalaja. Ime planine potiče od tibetanskih reči: „kang“ - sneg, „čen“ - veliki, „džod“ - blago, „nga“ - pet, iliti „pet blaga velikog snega“ što se odnosi na pet glečera koji polaze sa nje.

Iz Kragujevca sam krenuo 1. aprila, pa avionom preko Dohe, a sutradan sam bio u Kathmandu. Dočekali su me prijatelji koji mi godinama pomažu u organizovanju takvih ekspedicija. Odmah sam prijavio ekspediciju i nazvao je „Kanchanjanga Serbia 2011“ i tako je tamo taj uspon registrovan. Osnovnu podršku, transport, nosače, usluge u baznom kampu, obezbedila mi je agencija „Seven summit treks“. Njen vlasnik šerpas Mingma išao je sa nama na vrh, jer mu je to 14. vrh preko 8.000 m. Tako je postao prvi šerpas koji je popeo sve vrhove u svetu više od 8.000 m. Sa šerpasom Pasangom, koji je već dva puta popeo Kanchanjanga i još jednim organizatorom puta, avionom smo stigli do krajnjeg istoka i grada Badrapur. Tu nas je čekao džip i dva dana vozio na sever prema selu Dahalgao, gde se završava drum. Odatle smo sutradan nastavili pešice pet dana, prvo kroz sela, a posle dva dana kroz ogromne himalajske šume rododendrona, klance, prelazeći prevoje 3.600 mnv, pa opet silazeći u doline reka.

Nizala su se prvo sela Khebang, Yamphudin, a zatim Toronthin, prelepo mesto pored vodopada u sred himalajske džungle, prebogato kiseonikom... Zatim se nastavio uspon rekom i četvrtog dana smo bili u mestu Tseram (3.870 mnv), a narednog u Ramche (4.600 mnv). Tu je bilo mesto okupljanja naše internacionalne ekipe, jer su neki tu došli helihopterom, a neki trekom iz Taplejunga. Naredna dva dana pešaćili smo Yalung glečerom do Kanchanjanga baznog kampa na 5.500 m. Glečer se nalazi na brdu, uzvišenom oko 300 m iznad okolnih glečera, kao ostrvo u moru leda. U punom krugu okružuje ga venac planina viših od 7.000 m. Prema severu se pruža Kanchanjanga sa 8.586 m, a ka zapadu je prelepi vrh Jannu (Žanu sa 7.711 m). U kampu je bilo tridesetak alpinista iz celog sveta. To je bila grupa tako iskusnih penjača, gde su svi imali već popet Everest, bar petnaestak je popelo K2, a svi su imali po pet-šest

vrhova preko 8.000 m. Neki su penjali te visine i po 12 do 13 puta. Bio je tu i dobitnik „Zlatnog cepina“ (najbolji alpinista sveta) Rus Aleksej Bolotov. Neki od njih imali su i po nekoliko svojih smerova u Himalajima, koje su prvi popeli. Sa oduševljenjem sam slušao njihove priče i doživljaje sa raznih ekspedicija.

Onda su krenule pripreme za vrh. Prvi naredni kamp C1 je na 6.100 m. Nalazi se na jednom ledenom brdu, do koga vodi bar oko 200 do 300 m penjanja po ledenim žlebovima, prvo ukoso, a zatim bar 150 m direktno, pod nagibom 70 do 80 stepeni. Na nekim mestima su to bili ledeni zidovi po četiri do pet metara visoki. Oni se penju cepinom i vrhovima dereza, što je vrlo naporno. Nimalo nije lako popeti taj prvi, najbliži kamp C1. Tokom ekspedicije tu mora da se popne najmanje pet do šest puta. Kasnije je bilo sve teže. Padao je veliki sneg, bilo je ledenih dana, pa je žimar proklizavao na ledenom

užetu. Uz vrlo rizičan led pokriven snegom moralo se penjati samo cepinom i rukama. Nakon jedne prespavane noći u C1 i povratka u BC, odmorili smo, pa smo posle nekoliko dana krenuli u C2. Posle C1 i kraćeg grebena, spušta se traverznom oko 300 m na drugu stranu, na drugi lednik, ispod stena sa kojih je često bilo manjih lavina i rizik da neki kamen poleti na nas. Posle jednog kilometra silaska za oko 300 m, glečerskom dolinom i laganim usponom ide se na 6.500 mnv gde se nalazi C2. Sa vrhova Kanchenjanga-e spušta se glečer, stepeničast sa brojnim pukotinama i zidovima od leda koje treba preći.

Posle aklimatizacije u C2 i skoka do 6.750 m prema C3, vraćamo se u BC. Time je aklimatizacija završena. Čekamo povoljno vreme za uspon. Međutim uobičajene prognoze ovde često nisu validne, jer ovolike planine, ovoliki planinski masivi imaju svoju klimu, svoja lokalna strujanja između vrhova i ne mogu se predvideti satelitima. Posle mnogo napetosti i debata o predviđanjima kada da krenemo na vrh, krenuli smo 14. maja pravo u C2. Međutim, vreme je bilo promenljivo. Često je duvao snažan vetar koji sem što snižava biološku temperaturu i otežava uspon, može bukvalno da odnese čoveka. Čekali smo dva dana. Na putu za C3 7.000 mnv morali smo da savladamo jednu duboku i široku pukotinu. Na tri-četiri mesta bilo je pravih vertikala od leda visine i do 12 m. Naravno, postoji uže, ali sa rancem na leđima, na toj visini, to je veliki napor. U C3 smo takođe proveli dve noći jer je vreme bilo jako nestabilno. Menjali su se oblaci, snažan vetar i povremeno sunce. I do C4 (7.700 mnv) takođe smo morali da prođemo nekoliko vetrikalnih pukotina. C4 je već jako blizu kamenitog dela vrha planine, jer snažni vetrovi oduvaju sav sneg sa vrhova. Sutradan smo planirali uspon na vrh.

Krenuli smo u 18 sati. Vetar je duvao brzinom od oko 45 km/h. Očekivali smo da će da prestane, ali ni posle dva sata hoda i oko 200 m uspona, vetar se nije smanjivao. Odlučili smo da se vratimo. Danima smo već u planini. Velika visina iscrpljuje zbog velike dehidratacije organizma. Temperatura je oko -20 stepeni Celzijusa. Apetit je slab jer na toj visini, jer hrana gubi ukus, a potrošnja energije je velika.

Rešili smo: sutra, 19. maja, poslednji je dan ekspedicije. Ako nam vreme ne dozvoli da penjemo vrh - ništa, vraćamo se, nismo uspeli... Međutim, osvanuo je divan sunčan dan bez vетра. Krenuli smo opet u 18 sati. Hodali smo celu noć, svi zajedno, u grupi, šerpasi i mi. Svi se pomalo plaše. Ove planine

Kanchanjangu su prvi popeli Englez Džordž Band i Džo Braun, 25. maja 1955. godine.

Doduše, oni su uspon završili dva metra pre vrha, jer im je maharadža Sikima dao dozvolu za uspon uz njihovo obećanje da neće oskrnaviti sam vrh, pošto ga narod tog kraja smatra stecištem Bo-gova.

su strahovito moćne. Čovek je tako slabašan, sitan i neznatan prema njima, kao mrav. Bodrili smo i pomagali jedni druge. Više nije bilo užadi, fikseva. Niko tuda ove godine nije prošao. Penjali smo onako alpinistički, kao što je to nekada bilo. Tri šerpasa su samo ponegde, na nekim liticama, postavljali kraće uže. Počelo je da sviće. Zora na takvim vrhovima je nešto impresivno. Ogromni vidici, bar po 200-300 km unaokolo. Ogroman venac himalajskih vrhova ispod nas. Na jutarnjem suncu trouglasta senka Kanchanjanga-e koja sa ocrtava preko oblaka. Naš bazni kamp je jedno neznatno brdašće 3.000 m ispod nas. Hladnoća je velika, oko -40 stepeni. Na momente oblak prekrije vrh, pa nestanu boje reljefa i ljudi, samo sive siluete koje idu uz planinu. I konačno vrh. Santa leda koja strči između stena. Razapete budističke molitvene zastavice. Po hindu religiji, tu žive bogovi i zato Indija ne dozvoljava uspon sa njene strane. Usledilo je pola sata slikanja, snimanja... Grupa na vrhu se polako povećava. Radosni smo i oprezni. Divno je što smo popeli treći vrh sveta, ali to je samo pola našeg puta. Silazak je uglavnom još teži. Umorni smo i iscrpljeni. Nesreće se dešavaju na silasku.

Od prvog uspona do našeg, vrh Kanchenjunga je popelo 243 ljudi, a na njemu nažalost stradalo 43 planinara. Statistički smrtnost je 19%. Silazimo polako. Počinju problemi. Već oko podne nemam više vode. Malo sam poneo. Nemaju je ni drugi. Znam da sam već malo dehidrirao i postajem vrlo oprezan. Silazim korak po korak. Čovek mora da je koncentrisan, ne sme da se saplete. U kasno popodne dolazim u C4 (7.700 m). Prvo sam se napiio čaja. C3 je suviše daleko. Sa vrha treba sići što niže, ali ova planina je

tako velika, široka, rasplinuta, razvučena... Rastojanja između kampova su prevelika i nije moguće sa vrha sići u C3. Vršni greben Kanchenjanga-e, od Yalung Kanga do Južnog vrha, udaljen je oko šest kilometara. C3 je na pola puta do BC. Sutradan silazimo u C2, a narednog dana C2 – BC. Tek u BC počinje čestitanje, torta, proslava. Međutim, ja sam se silazeći, dobro prehladio, imam bronhitis, kašljem, pijem lekove. Posle dva dana dolazi helihopter i šerpas Pasang i ja odlećemo za Kathmandu. Sem manjih zdravstvenih problema, od kojih niko neće imati nikakve posledice, svi su se zdravi vratili sa vrha. Srećan sam što mi je Bog dao da popnem Kanchanjanga, da vidim tu lepotu prirode. Satima sam tako sedeo na suncu u BC i uživao u lepoti njenih prelepih blistavih vrhova.

Dragan Čeliković, www.cela.rs

U dunavskim rukavcima

Dunavski rafting

Na ovom raftingu nećete se „stresirati” u penušavim brzacima. Ovo je ugodaj za sva čula koji će vas vratiti ritmovima prirode i naučiti zakonima velike reke...

Ako reč „rafting” vezujete za penušave brzake kojima se probijaju gumenjaci puni neustrašivih veslača, to treba da činite sa malom rezervom. Rafting je zapravo rekreativna outdoor aktivnost koja ima šest stepeni težine, od čega su samo tri ekstremne iliti „white water rafting”. Prve tri kategorije su outdoor aktivnosti dostupne svim uzrastima i stepenima iskustvima, a za uspešan start dovoljna je petominutna obuka i minimalan stepen zaštite u vidu plutajućeg prsluka.

Na Dunavu, bar u našem regionu, nema „white water” brzaka, vodopada ili bilo čega sličnog. Međutim, to je velika reka koja na putovanju kroz Evropu prima

mnogo vode, što je čini nepredvidivom i virovitom. Za plivače je to veoma opasno, ali ne i za plovila, makar ona bila i majušni kajaci jednosedi. Rečju, ovu moćnu reku možete ukrotiti jednim čamčićem i veslom, čak iako ga prvi put držite u ruci... I tu kreće naša priča o „Dunavskom raftingu”, u kojoj poslednjih nekoliko godina uživaju ljubitelji ovog vida outdoor aktivnosti. Mesto polaska je dunavska plaža „Štrand” u Novom Sadu, a trasa zavisi od afiniteta veslača i procene organizatora raftinga Aleksandra Čirića.

Kada sam se prvi put našla na palubi katamarana na kojem su kapetan Čirić i noštromo Zvonko predstavljali program raftinga, sa nevericom sam gledala drugu obalu Dunava kao na udaljenu prepreku koju ju nemoguće savladati malim kanuom dvosedom. Šta može malo veslo protiv snažnih dunavskih struja

Za prijavu na izlet i sve dodatne **informacije** možete se obratiti na sledeće kontakte:
E-mail: office@dunavskrafting.com
Telefon: 062/961-03-39
www.dunavskrafting.com

Pod petrovaradinskom sahat kulom

Gore: Pod „Dugom”; U sredini: Petrovaradinska tvrđava iz neobičnog ugla; Dole: Mini regata

koje u okukama reke zanose ogromne šlepove? Plan je bio da se jedanaestočlana ekipa Novosađana i Beograđana prvo malo izvežba i provoza kanuima po marini, pa da se, zatim, u pravnji katamarana, otisne nizvodno ispod Mosta slobode, prođe ispod Petrovaradinske tvrđave, pa uz levu obalu ode do Koviljsko-petrovaradinskog rita. Tu ćemo predahnuti na sprudovima, pa nastaviti veslanje do okuke na domak bećanskog mosta. Nakon toga sledi ukrcavanje na katamaran gde noštromo Zvonko priprema ribiju čorbu i ribu. Ručak je planiran u toku povratka koji katamaran prevali za cetiri sata.

Odmah navlačimo prsluke i u parovima uskačemo u kanue, a jedan veslač bez para dobija kajak jednosed. Razlika je ta što kod kajaka veslač koristi veslo s dve lopatice, dok se kod kanua koristi veslo s jednom lopaticom. Ovi čamci su napravljeni od lake plastične mase, prilično široki i izbalansirani, tako da je prevrtanje nemoguće. Već nakon prvih nekoliko zaveslaja postaje jasno uputstvo da veslač u pramcu (prednji deo plovila) vesla napred, a onaj na krmi vesla napred i održava pravac. Čak i oni koji nikada nisu veslali ubrzo počinju odlučno da „kormane”. Kada se dvojac uigra – moćni Dunav postaje poligon za pravo uživanje u prirodi...

Ubrzo se katamaran otiska od obale i mi za njim krećemo iz sigurnosti novosadske marine u talase

ogromnog Dunava. Već u startu, čim se sudaramo sa strujama otvorene reke, postaje jasno da je upravljanje kanuima mnogo jednostavnije nego što smo mogli da prepostavimo. Lagano veslamo i ubrzamo smo pod temeljima Petrovaradinske tvrđave koja se nadvila nad rekom. Prvi put posmatramo simbol Novog Sada iz ove perspektive. Prolazimo ispod mostova oko čijih se stubova kovitlaju brzaci i virovi. Mi prosti klizimo i već nakon nekoliko minuta pozdravljamo kupače na Oficircu, koji nam odmahuju i očigledno zavide.

AVANTURA

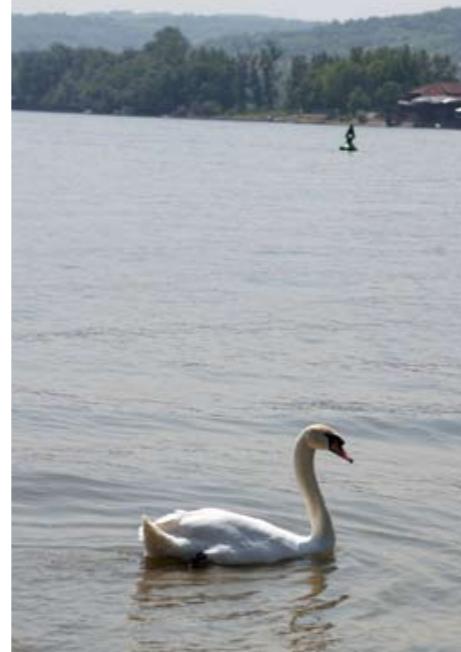

Sa katamarana kapetan Ćirić nas poziva da ponovo pređemo reku, kako bismo put nastavili duž sprudova sa leve strane. To je mesto gde prestaje direktni uticaj čoveka i priroda ponovo uzima veliku reku pod svoje. Specijalni rezervat prirode „Koviljsko-petrovaradinski rit“ je jedno od retkih mesta na našim prostorima gde još uvek možete da vidite razne vrste ptica i uživate u neverovatnim prizorima „dirnute“, ali ipak zaštićene prirode. Krećući se ivicom plovног puta, tihо, u kanuima, nećete ugrožavati ovu oazu, a kraj vas će promicati neverovatni prizori – pešчane plaže na kojima se sunčaju samo labudovi, neprohodne šume, bešumni let ogromnih čaplji i raznih močvarica...

Ređaju se rukavci i ade... Majurska ada, Subić, Majmunac... Naš katamaran gazi Dunav paralelno sa nama, pa najzad, na jednoj goloj pešчanoj plaži na Majmuncu pristaje i tu pravimo pauzu da se okrepimo i dogovorimo za dalje putovanje. U zavisnosti od želje ekipe i vremenskih uslova, veslanje može da se produži iiza Beščanskog mosta. Mi odlučujemo da ne izazivamo oblake koji počinju da se nakupljaju na zapadu, pa veslamo još oko pola sata, a nakon toga se ukrcavamo na katamaran.

Druženje na katamaranu je posebna priča. Zapravo, tu i nema priče, jer je svaki dijalog zamro kada je Zvonko izneo kotlić. Tanjiri se pune, nivo u kotliću opada... Riblja čorba, uz podršku obilne salate, zadovoljava i najzahtevnija očekivanja, jer je Zvonko učesnik i pobednik više kulinarskih takmičenja. Ima i za repe, i to nekoliko puta! Gosti traže mali odmor od hrane. Tek nakon pola sata uživanja u pogledu na Koviljsko-petrovaradinski rit, koji se pruža duž obe obale Dunava, ponovo sedaju za sto kako bi nastavili da uživaju u ukusima. Na meniju je kećiga sa krompir salatom! Domaćini nutkaju goste, koji već kolutaju očima, pa dobru hranu moraju da „proture“ dobrim vinom... lako je meni dunavski, domaćini su mislili i na vegetarijance. Ni oni ne smeju da odu gladni!

Ostatak četvoročasovnog povratka u marinu na „Strandu“ protiče u siesti. Nižu se kilometri, prelepi prizori, novosadski mostovi... Ubrzo pristajemo na špic. Neki su umorni, ali svi zadovoljni. ■

SRP „KOVILJSKO-PETROVARADINSKI RIT“
Specijalni rezervat prirode „Koviljsko-petrovaradinski rit“ čine ade, rukavci, bare, močvare i izvorne biljne zajednice ritova (šume, livade, trstici, ševeri). Sa ukupno 4.840 ha ovo je jedinstvena oaza koju naseljava 172 vrsta ptica i 46 vrste riba, od kojih više od 60 odsto migratornih vrsta i 103 vrste sa statusom pirodne retkosti. Zbog svojih izuzetnih prirodnih vrednosti rit je 1989. godine proglašen za Međunarodno značajno stanište ptica (IBA), a 2004. godine je uvršten u spisak Zaštićenih područja zavisnih od vode i značajnih za basen Dunava (ICPDR) i nalazi se na spisku potencijalnih vlažnih područja za upis na listu Ramsarske konvencije.

Odmor na Majmuncu

apadaju” met

zapoštenim prostorima bez dozvole.

Mogli bi ih zvati grafitima sa sunocretima i petunijama.

„Odaberemo mesto i dodemo bez dozvole. Uradimo ono što treba da uradimo i izgubimo se“, kažu Tereza Blaner i njen partner Dog, koji su pokušali da sađenjem cveće upozore i spasu zaboravljeni deo svog vašingtonskog komšiluka.

Oni imaju i svoje blogove na kojima pišu o svojim baštovanskim grafitima - često načinjenim krišom i pod okriljem noći. Često koriste Internet za oglašavanje o mestu naredne „akcije“.

Levo: „Produkt“ gerilskog rada u Londonu; desno: aktivisti kleju beru lavandu. Pokret finansira svoje aktivnosti prodajom kesica lavande

smart art

novinski prelom
fotografija, dizajn
lektura, korektura

PR tekstovi
knjige, magazini,
katalozi

izrada web sajtova

već od **50** evra

062 22 37 47

smart.art@live.com

**www.
smartart-studio.com**

Ve
Iz zemlje i

dana jedn
a Zvezdari

ake
nella
10.
ob
mar
do
-
oružili
Zve
nici
JKP „Zelenilo“ Beograd. Ak
nosi naziv „Svakog dana je
novo drvo na Zvezdari“, a o
godine biće zasađeno 365
- za svaki dan u 2010. godi
jedno. Cilj akcije je da se ž
sredina dugoročno učini za
jom, a ekološka svest podig
na nivo odgovornog ponaš
prema budućnosti i genera
koje dolaze.

otvara za posetioc
learne nesreće na svetu, od sred
setioce, najavio je ukrajinski mini
Baloga tokom obilaska zatvoren
strukturom Programa Ujedinjen
U ukrajinskom ministarstvu reč
javljanju bezbednih ruta za posel
eksploziji koja je 1986. godine uni
radila veliki deo Evrope. Stotine hi
svojih domova u Ukrajini, Belorus
mesta i sela zarasli u brezovo dr
ek organizuju privat

putovanja

PHOTO: RUDY TIBEN

Kamen u Mediteranu

Stari gradovi, raskošne katedrale, arheološka nalazišta... To je ostrvo na kojem je boravio Sveti Pavle, a Odisej se valjao na plaži u društvu prelepe nimfe Kalipso... Najzad, to je i zemlja mora, sunca i vitezova...

Malteški arhipelag sastoji se od pet ostrva, a najveća su Malta, Gozo i Komino. Ko god se otisnuo u Mediteran malo dalje od obale, nekako bi uvek završio na Malti. Nije ni čudo što je vekovima bila nečija baza, mirna luka ili dom. Karakteristika ostrva i ujedno zaštitni znak, njegove su građevine/zgrade karakteristične po beloj i bleđo žutoj boji krečnjaka od kojih su izgrađene. Međutim, prisustvo krečnjaka upućuje i na još jednu karakteristiku ostrva – odsustvo vode. Ipak, u koje god doba godine da dođete, uživaćete, a ukoliko imate bar neka istorijska predznanja o ovoj državici - užitak će biti potpun. Doduše, nikome na Malti ne može da bude dosadno...

Maltežani su generalno nizak i okrugao svet. Dobroćudni su i razdragani, gostoljubivi i predurtežljivi ljudi koji već vekovima srdačno primaju goste na svoje ostrvo. To znači da su turizam već apsolvirali i da kod njih nema greške.

Dugo godina Malta je bila britanska kolonija, te su tragovi i uticaj ove kulture i danas urezani u njenu tradiciju i svakodnevni život. Službeni jezik je engleski, a pravila saobraćaja baziraju se na vožnji levom stranom ulice. To im preterano ne pomaže kada je parkiranje u pitanju, jer stanovnici gradova kubure sa parking prostorom. Uzrok tome su, bar kako kaže statistika, u proseku tri automobila po porodici.

Malteški jezik predstavlja mešavinu engleskog, italijanskog i arapskog. Može se reći da Maltežani vrlo lako uče strane jezike, iako deca u školama maternji jezik počinju da uče tek sa 12 godina.

DALEKA ISTORIJA

Malta je ostrvo viteškog reda. Vitezovi Svetog Jovana Krstitelja sprecili su u 16. veku pokušaje Turaka da se preko Sicilije „iskrcaju“ u Evropu. U tom „poduhvatu“ predvodio ih je Žan de la Valta po kome prestonica danas nosi ime. Njeni tvrđava jedna je od najvećih na svetu sa zidinama visokim i do 50

Levo: Kamenita obala na ostrvu Gozo;
Gore: Luka na ostrvu Malta

m, a u čijem se okrilju nalazi osam palata u kojima su boravili vitezovi. U red malteških vitezova nije mogao ući tek bilo ko – uglavnom, samo pripadnici najbogatijih aristokratskih porodica Evrope. Često su roditelji svoju decu „prijavljivali“ po rođenju, a po navršavanju 12 godine derani - budući vitezovi podvrgavali su se šestogodišnjoj obuci i već sa 18 godina dobijali čuveni malteški krst.

Malteški krst ima osam krakova i svaki simbolizuje osam dobročinstava i osam zemalja iz kojih su vitezovi „Jovanovi“ poticali. Red počiva na principima: odbrana vere i usluga onima koji pate. Rad u bolnici takođe je predstavljao deo viteške obuke, te je vitez Manoel od Vilene sagradio prvu bolnicu, u to vreme jednu od najboljih u Evropi, koja se danas smatra pretečom Medicinskog fakulteta na Malti.

Red Svetog Jovana osnovan je 1080. godine u Jerusalimu, a Maltom je „vladao“ skoro 250 godina (od prve polovine 16. pa gotovo do samog kraja 18. veka). Cilj je u početku bio lečenje ranjenih i obolelih hodočasnika na putu za Svetu zemlju, a kasnije je ovaj red izrastao u jedan od dva najjača vojna ogranka za vreme krstaških ratova u Svetoj zemlji. Nakon pobede islamskih snaga, bili su prinuđeni da napuste Svetu zemlju pronašavši utočište na Kipru, pa na Rodosu. A kada su i odatle proterani od strane otomanske vojske – Malta postaje njihova nova adresa.

MALTA

Kraj vladavine reda vitezova Svetog Jovana na Malti poklapa se sa dolaskom Napoleona Bonaparte 1798. godine, kada je ostrvo predato, reklo bi se, bez borbe i jednog ispaljenog metka. Razlog tome: viteški kodeks ponašanja i zakletva redu nisu dopuštali borbu protiv hrišćana.

RELIGIJA I MODERNA DRŽAVA

Malta ima oko 360 crkava, od toga jednu pravoslavnu i jednu džamiju. Sve ostale su katoličke. Maltežani su religiozni i svaki dan u kalendaru posvećen je određenom sveću. Od maja do septembra vatromet je svakodnevna pojava na noćnom nebu. Za to im nije potreban neki poseban razlog, a i turisti vole da gledaju pirotehničke egzibicije.

U crkvi Svetog Jovana Krstitelja u Valeti nalaze se grobnice najistaknutijih vitezova malteškog reda, kao i dve izuzetno vredne Karavađove slike („Brod

Gore: Nepristupačna obala Malte; Utvrđenje Valeta; Vatromet; Dole: Tipična malteška ulica

olom Svetog Pavla“ i „Smrt Svetog Jovana Krstitelja“ - njegova najveća slika), kao i raskošni gobleni iz 16. veka. Ukoliko želite da vidite jedinstvena dela, prvo se raspitajte kada je katedrala otvorena i pripremite šest evra. Ukoliko dođete neprimereno odeveni – nećete moći da uđete. Znači: nema šorceva, golih ramena i štikli koje bi mogle da oštete mermerni pod.

Hrišćanstvo je na Maltu doneo Sveti Pavle 70. godine kada se njegov brod nasukao na ostrvo. Širom ostrva postoje katakombe od kojih su najpoznatije Svetog Pavla i Svetе Agate, a postoji i nekoliko crkvi u pećinama (jedna od njih je ona gde je po legendi Sveti Luka naslikao Bogorodicu).

MALTEŠKA ČUDA NA GOZOU

Na ostrvu Gozo, pet kilometara udaljenom od Malte, nalazi se najstariji neolitski hram na svetu. Ovaj preistorijski kompleks hramova, Ggantija je sagrađen je između 3.600 i 3.000 godine stare ere i predstavlja najstariju „preživelu“ konstrukciju na svetu – stariju i od Stounhedža ili egipatskih piramida. Od nekoliko malteških neolitskih hramova, ovaj je najstariji i ubedljivo najveći. Pre Feničana, ovde su živeli ljudi sa tajnom, jedinstvenom kulturom i religijom obožavajući boginju Majku Zemlju Aštrot. U to ime - u njenu čast i u znak obožavanja, podizali su impresivne hramove. Interesantan je i hram Hagar Kim na ostrvu Malti.

U gradu Mosta nalazi se Crkva Svete Marije, treća u Evropi po veličini kupole, odmah posle Crkve Svetog Petra u Rimu i Aja Sofije u Istanbulu. Tokom Drugog svetskog rata crkva je bombardovana tokom mise. Bomba je direktno pogodila crkvu, ali nije eksplodirala... Mirakul! Replika te, 200 kg teške nemačke bombe, još se čuva u crkvi, a reli-

MALTA UKRATKO

- Ima najveću gustinu naseljenosti u Evropi (1.400 stanovnika po kvadratnom kilometru).
- Na Malti je najniži procenat zaposlenih žena u Evropi.
- Tradicionalna igra države je – boćanje.
- Grad Valeta bi trebala 2018. godine poneti titulu evropske prestonice kulture.
- Sve prirodne plaže na Malti su kamenite.
- Naziv ostrva potiče od feničanske reči „malek“, što znači sklonište.

GDE, ŠTA, KAKO...

Hrana i piće

Sezonsko povrće, plodovi mora i vekovni sicilijanski i tuniški (berberski) uticaj osnova su jedinstvene malteške kuhinje...

U prošlosti riba je igrala glavnu ulogu u malteškoj kuhinji. Meso je bilo retko, a sezonske salate i povrće bile su nezabilazne. Danas je na malteškom meniju tek neznatno više mesa, a sve ostalo je isto. Najomiljenije jelo je *minestra* (minestrone) - gusta čorba od nekoliko vrsta suvog i svežeg povrća koja se služi uz sveži ili ribani *gbejriet* (ovčji ili kozji sir), kao i „udovičina supa“ sa malim, okruglim komadićima *gbejniet*. Suve i sveže grahorice stalne su na jelovniku, a specijalitet od povrća je *kapunata*, a tu su i gulaši i punjena jela - posebno punjena hobotnica, sipa ili lignja poslužene u ljutom umaku od paradaža.

Kada ribe ima u izobilju jede se *aljotta* (riblja čorba) sa belim lukom, čilijem, paradajzom, rižom sa mnogo seckanog peršuna.

Testo svih vrsta koristi se za uvijanje povrća, sira, ribe, mesa, pirinča... Jelo koje se najčešće jede na ulicama Malte je *pastizzi*. Najverovatnije je turskog porekla, a oblikom podseća na čamčić. To je lisnato testo punjeno sirom i jajetom, a postoje i varijante sa graškom ili mesom. Tradicionalni malteški specijaliteti su još i rolnice sa sirom i pita od makarona.

Najomiljenija poslastica su „kanoli“ poreklom sa Sicilije. To je hrskavo prženo testo punjeno rikota sirom, komadićima čokolade i kandiranim voćem. Popularni su i razni sicilijanski semi-freddo deserti - mešavine biskvita, sladoleda, kandiranog voća i šлага utisnuti u kalupe i rashlađeni.

A nakon jela, možda će vas poslužiti *helwa tat-torkom* - vrlo slatkom mešavinom šećera, celihi i zdrobljenih badema.

UKRATKO: Uživaćete u raskošu ukusa i začina, a i lokalna vina su obavezna turistička atrakcija. Pre nego što isučete novčanik i kupite neko od ovih nimalo jevtinih vina, dobro procenite kvalitet ili još bolje - degustirajte ih.

Miljana Tomić, geograf

PHOTO: CHRISTIAN FENECH, KEVIN ATTARD, PAUL SZUSTKA, WILLIAM ATTARD MCCARTHY

KOMPAKTNI APARATI

Ako će vas zadovoljiti odlične fotografije koje nastaju isključivo u idealnim vremenskim uslovima, a ne volite da nosite suvišni teret i ne razumete se baš u „sitne dugmeće“, onda je ovo idealan aparat za vas. Međutim, zaboravite akciju, dramatične oblake i zalaske sunca... Takođe, zaboravite i fotografisanje čim temperatura padne ispod nule. Najzad, zaboravite da će vaše fotografije biti interesantne osim vašim najboljim prijateljima i bliskoj rodbini.

Kvalitet fotografija/klasa aparata

Cena/klasa aparata

Težina

DSLR APARATI

Aparat koji zahteva izvesno znanje, spretnost i spremnost da se sa pratećom opremom nosi uzbrdo. Telo konkretnog modela (Canon EOS 1100D) može se pronaći po ceni već od 550 evra, ali ne zaboravite na objektive. U kompletu obično dobijate normalni objektiv srednjeg opsega. Uglavnom je to objektiv lošijeg kvaliteta, a za sve ozbiljnije, biće vam potrebno mnogo više novca, u zavisnosti od kvaliteta, svetlosne jačine, optike...

Kvalitet fotografija/klasa aparata

Cena/klasa aparata

Težina

PROSUMER APARATI

Ovaj hibrid idealan je za početnike kojima nije strano prčkanje po menijima aparata i istraživanje raznih opcija. Mnogi aparati iz ove klase „pišu“ fotografije odličnog kvaliteta, a zahvaljujući mogućnosti podešavanja, imaćete mogućnost da zaista upravljate situacijom. Po ceni od 300 evra pa naviše imaćete aparat idealna za vežbanje za sledeći novo - DSLR, koji zaslužuje svaki planinar sa umetničkim okom.

Kvalitet fotografija/klasa aparata

Cena/klasa aparata

Težina

Digitalizovanje

Definitivno, ušli smo u digitalnu eru, a priroda zaslужuje mnogo više od razmazanih fotografija na facebooku...

Ne znam da li među planinarama ima više fotografa ili je obrnuto, tek, sve je više onih koji sasvim ozbiljno shvataju da „planinarska fotografija“ nije mačji kašalj. Dovoljno je da zamislite težak planinarski ranac, uzanu kamenu stazu i uspon koji traje satima. Na svu tu muku dodajte i oko pet kilograma fotoopreme. Zbog toga je za mene svaka outdoor fotografija pravi podvig, a još ako je i dobra...

Poznajem planinare koji prave fantastične fotke onim smešnim malim fotoaparatima koje zovemo „idiot“. Međutim, tu su i oni koji ne žale leđa da ponesu „tešku artiljeriju“. Aparati, objektivi, starivi, blicevi... Gomila skalamerije koja privlači gromove ruši granicu između dobre i savršene fotografije. Da se razumemo: oprema vam neće napraviti dobru kompoziciju ako je vi sami ne vidite, ali će vam omogućiti da izvučete maksimum i u nemogućim uslovima budete gospodar momenta, a ne samo posmatrač i „škljocalo“.

Poslednjih desetak godina digitalna fotografija i tehnologija „jeftine optike“ napravila je bum u fotografiji. Danas svako može da ima pristojan fotoaparat, sa kojim može da pravi sasvim

zadovoljavajuće slike. Međutim, i dalje važi staro kafansko pravilo: „Kol'ko para – tol'ko muzike“.

Kompaktni aparati, kao što im i samo ime kaže, sastoje je iz jednog dela. Znači, na njih ne možete „navrnuti“ objektiv ili blic i jedino sa čime možete da se igrate jesu „zoom“-ovi, programi (modovi fotografisanja: outdoor, macro, cloudy, sunny...) i ograničeno manuelno podešavanje vremena okidanja, otvora blende, white balanca... Iako mnogi veruju da su ovi aparati sasvim dobri za fotografisanje mirnih porodičnih okupljanja, izleta ili turističkih ekskurzija, imao sam priliku da vidim slike koje su znaliči napravili u planini. Čak i sa tim skučenim manevarskim prostorom aparat je bio sporedan. Glavno je bilo oko posmatrača.

Ovu vrstu prave svi proizvođači foto opreme i mogu se naći po ceni od par hiljada dinara (klasičan idiot) do nekoliko stotina evra (napredni, brzi digitalci koji imaju gomilu podešavanja).

DSLR ili **Digital single-lens reflex aparati** jesu profesionalne kamere kod njih možete koristiti čitave serije objektiva i bliceva uz vrlo fleksibilno podešavanje svega i svačega. Ukratko, za gomilu

Master Class

Magnezijumsko telo, 16,1 megapixela, ISO 12.800, mogućnost HD video zapisa, cena već od 5.500 evra. To je Canon EOS 1D mark IV...

Canonov profesionalni aparat mark IV generacije opisuju kao jedan je od najkvalitetnijih aparata u klasi koji se može dobiti za oko 5.500 evra. Moja „test vožnja“ je to i dokazala. Ako zanemarimo tremu (koju sam imao dok sam držeći ga preskakao kamene gromade) i ljupke komentare jednog planinara („Tol'ko para, a nema ni blic!“) bilo je to jedno od najizazovnijih fotografisanja. Zahvaljujući setu različitih objektiva, najzad su postali dostupni udaljeni detalji, ali i makro svet.

UKRATKO: Pet hiljada evra nije mala para, ali i dalje stojim iza toga da dobre fotografije prave ljudi, a ne aparati...

Zoran Kalinić, hodač

novca koja vam je potrebna što za telo aparata, što za skupocene objektive i blic, dobijate pravu „zver“. Kada do sitnih crevaca savladate sva podešavanja imaćete mogućnost da, na primer, fotografišete munju na nebuh, „usporeni“ tok divljih potoka, oko muve u letu... Sve ono što ste oduvek želeli da fotografišete, a niste znali kako. Imajte na umu da uz svaki aparat ove vrste idu dva do tri objektiva različitih „širina“. Da zlo bude gore, svaki proizvođač ima serije svojih objektiva koji se ne mogu staviti na tela konkurenčije.

Negde između prve i druge kategorije nalaze se **prosumer** aparati. Njima ne možete menjati objektive, ali sa velikom lakoćom možete podešavati dužinu ekspozicije i otvor blende. U ovoj klasi mogu se naći izuzetno kvalitetni aparati, a jedna od velikih prednosti je što su hermetički zaptiveni i nečistoće ne mogu dopreti do senzora prilikom promene objektiva, što je čest slučaj kod DSLR. Ukoliko imate skroman budžet, možda je ovo najbolja polazna tačka. Prednost im je što nisu glomazni, ne zahtevaju prateću opremu, a odličan su uvod u „profi“ aparate. ■